

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

მარიამ ტყეშელაშვილი

ჩინეთ-რუსეთის ურთიერთობა ევრაზიის კონტინენტზე:
კონკურენცია თუ თანამშრომლობის ახალი ერა?

დიპლომატია და საერთაშორისო პოლიტიკა

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია დიპლომატიისა და საერთაშორისო
პოლიტიკის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ეკა აკობია
ასოცირებული პროფესორი
საერთაშორისო ურთიერთობების დოქტორი

თბილისი, 2018 წელი

ჩინეთ-რუსეთის ურთიერთობა ევრაზიის კონტინენტზე: კონკურენცია თუ თანამშრომლობის ახალი ერა?

წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ისახავს 21-ე საუკუნის საერთაშორისო ურთიერთობებში ერთ-ერთი ყველაზე წინააღმდეგობრივი და ფართოდ განხილული საკითხის - ჩინეთ-რუსეთის ურთიერთობის კვლევას ევრაზიის კონტინენტზე. ურთიერთობის ეს დინამიკა განხილულია ორ ქვეყანას შორის სხვადასხვა მიმართულებით თანამშრომლობის მზარდი ტენდენციების გაშუქებით. ნაშრომის ამოცანას წარმოადგენს ამ თანამშრომლობის წარმოჩენა ეკონომიკური ინტეგრაციის პროექტებით, ad hoc დიპლომატიური პლატფორმებით, საერთაშორისო ინსტიტუტებში თანამშრომლობით, საერთო სამხედრო წვრთნებითა და რბილი დაბალანსების სხვა იმ მეთოდებით, რომელსაც რუსეთი და ჩინეთი იყენებს.

ქეისად წარმოდგენილია ევრაზიის კონტინენტზე ორი რეგიონული ლიდერის თანამშრომლობა უმსხვილესი ეკონომიკური პროექტის - სარტყლისა და გზის ინიციატივის ფარგლებში. ვინაიდან ეს პროექტი ფარავს ორივე ქვეყნის „უკანა ეზოს“ - შუა აზიას - სადაც რუსეთი თავისი ეკონომიკური ინტეგრაციის მექანიზმითა (ევრაზიის ეკონომიკური გაერთიანება) და სამხედრო ბაზებით არის წარმოდგენილი, ამ თანამშრომლობის პერსპექტივა სკეპტიკურად აღიქმებოდა. ამისდა მიუხედავად, პეკინსა და მოსკოვს შორის პროექტის გარშემო თანამშრომლობა გრძელდება. ამ ფენომენის ასახსნელად ნაშრომში წარმოდგენილია რობერტ პეიპის მიერ შემუშავებული რბილი დაბალანსების თეორია და ჰიპოთეზა იმის შესახებ, რომ ამგვარი კოოპერაციით ორი ქვეყნა ცდილობს შეცვალოს დასავლეთის მიერ დომინირებული ლიბერალური მსოფლიო წესრიგი და შეაკავოს აშშ-ის გავლენა.

ნაშრომის ამოცანას წარმოაჩინოს რბილი დაბალანსების აქტუალობა 21-ე საუკუნის საერთაშორისო ურთიერთობებში, სადაც დიდ ძალთა დაპირისპირებამ ახალი ბუნება შეიძინა. ნაშრომში წარმოდგენილი ქეისი ამ თეორიის მნიშვნელოვანი დანამატია და მისი კიდევ უფრო განვრცობის საშუალებას იძლევა.

Sino-Russian Relations on the Eurasian Continent: Competition or the New Era of the Cooperation?

Tkeshelashvili M.

Purpose of this paper is to research one of the most controversial and widely debated issue.- Sino-Russian relations on the Eurasian Continent. The dynamics of the relations between those two countries is analyzed by portraying increased patterns of different types of cooperation mechanisms. The aim of the paper is to explain the nature of such mechanisms: economic integration projects, ad hoc diplomatic platforms, cooperation in international organizations, joint military exercises and other means of soft balancing techniques used by China and Russia.

Case study presented in the paper aims to research the cooperation between two regional leaders in the framework of the grand economic projects – Belt and Road Initiative. Considering the fact that, this project overlaps with the “back yards” of both Russia and China – Central Asia – where Russia is presented with its own regional integration project and with military bases, skeptical views were raised concerning Sino-Russian cooperation. However, Beijing and Moscow continue to work closely around BRI. In order to explain this phenomenon Robert Pape’s soft balancing theory is proposed along with the hypothesis, that China and Russia cooperate in order to replace the liberal international order dominated by the West and to restrain the influence of the United States.

The aim of the paper is to raise awareness about importance of the soft balancing theory in the 21st century international relations in which the great power rivalry has adopted a new face. With this respect, the case study presented in the paper is the important addition to the theory and leaves the room to expand it further.

სარჩევი

1. შესავალი.....	5
2. მეთოდოლოგია.....	9
3. ლიტერატურის მიმოხილვა.....	10
4. თანამედროვე ჩინეთის საგარეო პოლიტიკის ბუნება.....	16
5. ევრაზიის ეკონომიკური ინტეგრაციის პროექტები.....	18
5.1. სარტყლის და გზის ინიციატივის მიზნები.....	18
5.2. რუსეთის რეგიონული ინტეგრაციის გეგმა.....	21
5.3. ჩინეთის გლობალური ინტეგრაციის გეგმა და შუა აზია	23
6. ჩინეთ-რუსეთის თანამშრომლობის ბუნება.....	29
6.1. საერთაშორისო ინსტიტუტები	29
6.2. ენერგოსექტორი.....	32
6.3. სამხედრო წვრთნები და კიბერუსაფრთხოება.....	34
6.4. არაფორმალური ალიანსი.....	38
7. რბილი დაბალანსების თეორია	43
7.1. ძალთა ბალანსიდან - საფრთხის დაბალანსებამდე.....	43
7.2. საფრთხის დაბალანსებიდან რბილ დაბალანსებამდე.....	45
7.3. რბილი დაბალანსება დიდი ძალების მეტოქეობის ხანაში	48
8. დასკვნა.....	51
გამოყენებული ლიტერატურა	52
დანართი	53

1. შესავალი

21-ე საუკუნის მეორე დეკადაში ევრაზიის კონტინენტზე ორი დიდი ძალის გააქტიურება იგრძნობა, რომელთაგან ერთი ჰეგემონის სტატუსის დამკვიდრებას, ხოლო მეორე რეგიონში ამ სტატუსის შენარჩუნებას ცდილობს. რუსეთი და ჩინეთი განსხვავებული კალიბრის ამბიციებით, თუმცა ინდივიდუალური გეგმებით ცდილობენ საერთაშორისო სისტემაში „მათთვის კუთვნილი“ ადგილის დამკვიდრებას. პეკინმა და მოსკოვმა ამ მიზნით ევრაზიის კონტინენტის ეკონომიკური ინტეგრაციის გეგმებიც დაისახეს BRI-სა (სარტყლისა და გზის ინიციატივა) და ევრაზიის ეკონომიკური გაერთიანების (EEU) სახით.

1997 წლის აზიის ფინანსური კრიზისის შემდეგ ჩინეთმა „მშვიდობიანი განვითარების“, „ჰარმონიული მსოფლიოს მშენებლობის“ იდეების გავრცელება დაიწყო, 2013 წელს კი „ჩინური ოცნების“ კონცეფცია შეიქმნა და „ერთი სარტყელი, ერთი გზის“ (2016 წლიდან ცნობილია, როგორც BRI - Belt and Road Initiative) ინიციატივაც გასაჯაროვდა. BRI გვევლინება, როგორც ჩინეთის გლობალურ პოლიტიკაში დომინირებისა და მისი, როგორც მსოფლიო სავაჭრო კავშირების ცენტრად წარმოჩენის მცდელობა. აღსანიშნავია, რომ სამ კონტინენტზე გადაჭიმული ეს მეგა-პროექტი არა მხოლოდ სავაჭრო ინფრასტრუქტურის განვითარებას გულისხმობს, არამედ უდიდესი პოლიტიკური და სტრატეგიული მნიშვნელობისაა და ის მარშალის გეგმასაც კი შეადარეს. (“The World, Build by China”, 2018) ამდენად, გამოიკვეთა პეკინის მისწრაფებები რეგიონული და გლობალური თამაშის წესების ცვლილებისა. ეს მოსაზრება 2014 წლის მარტში, პარიზში დიპლომატიური ვიზიტით მყოფმა სი ძინ პინმაც დაადასტურა, რომელმაც ფრანგ კოლეგებს ამგვარად მიმართა: „ნაპოლეონ ბონაპარტის სიტყვებით, ჩინეთი მძინარე ლომია და როცა ის გაიღვიძებს, მთელი მსოფლიო შეიძვრება. მართლაც, ჩინეთის ლომმა გაიღვიძა, მაგრამ ის რასაც ამჟამად მსოფლიო ხედავს არის მშვიდობიანი, კეთილგანწყობილი, ცივილიზებული ლომი“. (Fish, 2016, paragraph 12)

ძინ პინის ეს სიტყვები პეკინის ამბიციების სიმბოლური გამოვლინებაა. ჩინეთს სურს, რომ დანარჩენმა მსოფლიომ აღიქვას ძლიერ, „მეფურ“ სახელმწიფოდ და, ამასთან, მიანიშნებს, რომ მისი გააქტიურებით ბევრი რამ შეიცვლება.

მართლაც, მეოცე საუკუნის ბოლოდან ჩინეთი იზოლირებული და ჩამორჩენილი აგრარული სახელმწიფოდან ტრანსფორმირდა ეკონომიკურ სუპერძალად, რომელსაც გლობალური ინტერესები და, ამავდროულად, გლობალური პასუხისმგებლობებიც გაუჩნდა. ახალ საერთაშორისო სისტემასთან ჰარმონიზაციისთვის ჩინეთის საგარეო პოლიტიკა გახდა მეტად აქტიური, პრაგმატული და მოქნილი. სწრაფი ეკონომიკური ზრდის კვალდაკვალ პეკინმა გააფართოვა რეგიონული და გლობალური ინტერესების არეალი და ეკონომიკური ინვესტირების გარდა, პოლიტიკური გავლენების მოსაპოვებლად, რბილი ძალის დემონსტრირებაც დაიწყო.

BRI-ის ფარგლებში ჩინეთი განსაკუთრებით გააქტიურდა შუა აზიაში - რეგიონში, რომელიც მიეკუთვნება როგორც მისი, ასევე რუსეთის მოსაზღვრე და სტრატეგიულად მნიშვნელოვან „უკანა ეზოს“. ამავდროულად, ევრაზიის ეკონომიკური კავშირი აშკარად წარმოჩნდება რუსეთის მცდელობად ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებზე გავლენა შეინარჩუნოს და უფრო მჭიდრო ეკონომიკური ინტეგრაციისკენ გადადგას ნაბიჯები. ორივე ქვეყნის მოსაზღვრე და საკვანძო რეგიონში მათი ამგვარი გააქტიურება უნდა მოასწავებდეს კონკურენციის მზარდ ტენდენციას, მით უმეტეს, როცა ზემოხსენებული პროექტები ერთმანეთთან დისონანსშია. BRI-ის ხედვაა ერთმანეთთან დააკავშიროს მსოფლიოს სამ კონტინენტზე გადაჭიმული ბაზარი და შეკრას გლობალური ვაჭრობის წრე, რომლის მამოძრავებელი ძალაც ჩინეთი იქნება და რომლისგანაც სარგებელს მეტწილად პროექტში ჩართული ყველა მხარე მიიღებს. ევრაზიული კავშირი ამ მხრივ სრულად საპირისპირო იდეას ეფუძნება - შექმნას ჩაკეტილი სავაჭრო სივრცე, სადაც მხოლოდ წევრი-ქვეყნები ისარგებლებენ საბაჟო გადასახადების მოხსნისა და სხვა შეღავათებით. ამასთან, ჩინეთის ერთ-ერთი მთავარი დასაყრდენი BRI-ის ფარგლებში ხდება ყაზახეთი, რომელიც შუა აზიის ყველაზე ძლიერი სახელმწიფო და რუსეთის მოკავშირეა. მიუხედავად ამისა, რუსეთი და ჩინეთი რეგიონში თანამშრომლობის მზარდ ტენდენციებს ავლენენ (Roth, 2017).

ამ წინააღმდეგობრივი გარემოებების ფონზე, ნაშრომის საკვლევ კითხვას წარმოადგენს სწორედ ის, თუ რა მიზეზებით არის განპირობებული რუსეთ-ჩინეთის დაახლოება ორივე ქვეყნისთვის სტრატეგიულად მნიშვნელოვან რეგიონში, ჩინეთის გავლენების ფართომასშტაბიანი ზრდის ფონზე. შესაბამისად, დამოკიდებული ცვლადია რუსეთ-ჩინეთის თანმხვედრი აქტიურობა ევრაზიის კონტინენტზე; დამოუკიდებელ ცვლადად ყალიბდება: რუსეთისა და ჩინეთის ინტერესთა თანხვედრა (კერძოდ, აშშ-ის მიერ დომინირებული საერთაშორისო სისტემის ჩანაცვლების სურვილი); ამხსნელი ცვლადია: ორი ქვეყნის მიერ წარმოებული დაბალანსების პოლიტიკა, ე. წ. „რბილი“ მეთოდებით. შესაბამისად, ყალიბდება ჰიპოთეზა - მიუხედავად კონკურენციისა, ჩინეთი და რუსეთი თანამშრომლობენ აშშ-ის მხარდაჭერილი ლიბერალური მსოფლიო წესრიგის შესაცვლელად.

ჰიპოთეზის შემოწმება მოხდება ერთეული შემთხვევის მაგალითზე: ევრაზიის კონტინენტზე ორი რეგიონული ლიდერი ქვეყნის თანამშრომლობა უმსხვილესი ეკონომიკური პროექტის - სარტყლისა და გზის ინიციატივის ფარგლებში.

ჩინეთისა და რუსეთისთვის ადამიანის უფლებების, დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და კარგი მმართველობის სისტემის დანერგვა მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში ნიშნავს იმას, რომ პეკინსა და მოსკოვს უფრო ნაყოფიერი ნიადაგი ექმნებათ თავიანთი ინტერესების განსახორციელებლად. ორი ქვეყნისთვის მეტად მიმზიდველია ისეთ რეჟიმებთან თანამშრომლობა, რომელთათვისაც ლიბერალური ღირებულებების დაცვა პრიორიტეტი არ არის. მიუხედავად იმისა, რომ პეკინსა და მოსკოვს შორის თანამშრომლობა ჯერ კიდევ შორს არის „სტრატეგიული პარტნიორობის“ ნარატივისგან და საკმარისად ფორმალიზებულიც არ არის, რუსეთისა და ჩინეთის საერთო მცდელობები საერთაშორისო სისტემის მათთვის სასარგებლოდ შემოსატრიალებლად სახეზეა. კერძოდ, შეინიშნება ორი ქვეყნის კოლაბორაცია არსებული საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტებისა და დიპლომატიური ფორუმების დუბლირებისა და ეკონომიკური კოლაბორაციის კონტექსტში. დუბლირებულ რეჟიმებში კი წამყვანი

ადგილი უჭირავს არა აშშ-ს ან ლიბერალურ წესებსა და ნორმებს, არამედ წამყვანი ადგილი აქვთ ამ ახალი პროექტების ინიციატორებს, რუსეთსა და ჩინეთს.

პეკინი-მოსკოვის ამგვარი თანამშრომლობის დინამიკა აიხსნება „რბილი დაბალანსების“ თეორიით, რომელიც გულისხმობს ეკონომიკური, დიპლომატიური და ინსტიტუციური გზების გამოყენებით თანამშრომლობას. ამგვარი არაფორმალური ალიანსები ქვეყნებს შორის იმ დროს ყალიბდება, როცა არსებობს საერთო საფრთხის შეკავებისა და დაბალანსებისთვის მზადება. ნაშრომში ამ თანამშრომლების გამოვლინების მაგალითებად მოყვანილია ჩინეთ-რუსეთის მზარდი კოოპერაცია BRI-ის მაგალითზე. ამასთან, წარმოჩენილია რბილი დაბალანსების სხვა სტრატეგიებიც: თანამშრომლობა საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და ინსტიტუტებში, საერთო სამხედრო წვრთნები და სიგნალები, რომელსაც ორი ქვეყანა დასავლეთს უგზავნის საჯარო გამოსვლების საერთო სულისკვეთებით იმის შესახებ, რომ მათი თანამშრომლობა ძლიერდება.

2. მეთოდოლოგია

ნაშრომი წარმოადგენს ერთეული შემთხვევის შესწავლას. ქეისის შესასწავლად გამოყენებულია თვისებრივი კვლევის მეთოდები, რომლის ფარგლებში მოხდება საკითხთან დაკავშირებული დიდძალი და მრავალფეროვანი ლიტერატურის გაანალიზება, ლიტერატურაში არსებული ვაკუუმის იდენტიფიცირება და საკითხის ახლებური გააზრება. ნაშრომში გამოყენებული იქნება ტრიანგულაციის მეთოდი, რომელიც გულისხმობს ჰიპოთეზის შემოწმებას განსხვავებული, ზოგჯერ შინაარსობრივად წინააღმდეგობრივი წყაროების გამოყენებითა და სხვადასხვა მხარის პერსპექტივის წარმოჩენით.

პირველადი წყაროებიდან აღსანიშნავია პირველ პირთა გამოსვლებისა და საჯარო დოკუმენტების კონტენტ-ანალიზი. მეორეული წყაროები კი მოიცავს დასავლელი, რუსი და ჩინელი ექსპერტების სტატიებსა და ინტერვიუებს, კვლევითი ინსტიტუტების ანგარიშებს, საერთაშორისო ურთიერთობებზე ორიენტირებულ წამყვან გამოცემებში გამოქვეყნებულ სტატიებსა და გავლენიანი წიგნებს.

ნაშრომში განხილული თეორია - რბილი დაბალანსება - რობერტ პეიკმა 2005 წელს გამოქვეყნებულ სტატიაში გააჟღერა. თეორიის მიხედვით, 21-ე საუკუნეში, მოწინავე ძალის (აშშ-ის) პირდაპირი და ღია დაბალანსება სხვა ძალების მხრიდან სარისკოა და დიდ დანაკარგებს შეიცავს. ამიტომაც, „საშუალო“ ძალები აწარმოებენ „რბილი დაბალანსების“ პოლიტიკას, რაც გულისხმობს არაკონვენციური გზების გამოყენებას იმისთვის, რომ დაასუსტონ, შეაფერხონ და დააკნინონ აშშ-ს დომინირება. არაკონვენციურ გზებში იგულისხმება საერთაშორისო ინსტიტუტების, ეკონომიკური თანამშრომლობისა და დიპლომატიური მანევრების გამოყენება. ნაშრომში შესწავლილი ქეისი - BRI-ის ფარგლებში რუსეთ-ჩინეთის თანამშრომლობა - სწორედ ამ თეორიით აიხსნება. წარმოჩენილია ის, თუ როგორ იყენებს მოსკოვი და პეკინი ამ ეკონომიკურ გაერთიანებას, საერთაშორისო სამიტებსა და ფინანსურ ინსტიტუტებს საერთაშორისო სისტემის მათთვის სასარგებლოდ შემოტრიალებისთვის.

3. ლიტერატურის მიმოხილვა

ნაშრომის მიზნებისა და მეთოდოლოგიის გათვალისწინებით, რელევანტური მეცნიერული ნაშრომების მასშტაბი ვიწროვდება 21-ე საუკუნის დასაწყისიდან 2018 წლამდე შექმნილ ლიტერატურამდე. რუსეთ-ჩინეთის ურთიერთობების თეორიული ანალიზი ერთ-ერთი ყველაზე ფართო განხილვის საგანია თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობების მკვლევარებს შორის. ამ თავში განხილული ლიტერატურა, სწორედ ამ უკანასკნელი საკითხის მრავალმხრივ გამოუქებაზე იქნება ორიენტირებული. თუმცა, მნიშვნელოვანია ჩინეთის ზოგადი საგარეო პოლიტიკური მახასიათებლებისა და მიდობილი ძალის შესახებ შექმნილი ლიტერატურის მიმოხილვაც. 21-ე საუკუნეში ჩინეთი მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში გავლენის მოსაპოვებლად სხვა დიდი ძალებისთვის დამახასიათებელ ხისტ მეთოდებს არ იყენებს. შესაბამისად, რბილ ძალასთან დაკავშირებული ნარატივი ყველაზე ხშირად დომინირებს მისი წარმოჩენა საჭიროა ფართო კონტექსტის გასაანალიზებლად.

ჩინეთის საგარეო პოლიტიკის ზოგად და ყოვლისმომცველ ნაშრომს მიეკუთვნება 2015 წელს გამოცემული წიგნი - „შესავალი ჩინეთის საგარეო პოლიტიკაში“, რომელიც ხსნის თუ ვინ და რა ქმნის ჩინეთის საგარეო პოლიტიკას 21-ე საუკუნეში და როგორ ურთიერთობს იგი სხვადასხვა საერთაშორისო და საშინაო აქტორებთან. ასევე, მიმოხილავს თანამედროვე ჩინეთის საერთაშორისო ურთიერთობების მთავარ საკითხებს, გამოწვევებსა და მახასიათებლებს (Lanteigne, 2015). ზოგადი ხასიათის ნაშრომებიდან აღსანიშნავია ჩინეთის გამორჩეული მკვლევარების ესეების კრებული, რომელიც მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორცაა საგარეო პოლიტიკის წარმოებაში ლიდერების, კვლევითი ინსტიტუტების, ეროვნული იდენტობისა და სხვა ფაქტორების როლი (Rozman, 2012). ერთ-ერთი ყველაზე უახლესი წიგნი, რომელიც ჩინეთის თანამედროვე დიპლომატიის ანალიზს ეძღვნება ჩინეთს ახასიათებს, როგორც რეგიონულ და გლობალურ სუპერ-ძალას, რომელიც ერთდროულად უნდა გაუმკლავდეს საერთაშორისო წნეხსა, უამრავ შესაძლებლობებსა და პასუხისმგებლობებს (Qu & Dzong, 2018). წიგნში მოცემულია 1980 წლიდან 2018 წლამდე

ჩინეთის დიპლომატიური სტრატეგიების გარდაქმნისა და განვითარების ფაზები, რომელიც, ავტორების აზრით, ყოველ 10 წელიწადში ერთხელ იცვლება, რათა მოერგოს ცვალებად საერთაშორისო გამოწვევებს. მაგალითისთვის, თუ 1980-იან წლებში ჩინეთი მისდევდა „მიუმხრობლობის“ პოლიტიკას, რათა შეექმნა მაქსიმალურად კომფორტული გარემო ახალი რეფორმების გასატარებლად, 1990-იან წლებში შედარებით ჩაიკეტა და სოციალიზმის გზას მშვიდად მიუყვებოდა, თავიდან იცილებდა ახალი მტრების გაჩენას. თანამედროვე პერიოდს კი ავტორები ახასიათებენ, როგორც ჩინეთში ეროვნული ძალის და საერთაშორისო სტატუსის განმტკიცების ხანას, როცა ჩინეთი დგამს „პოზიტიურ ნაბიჯებს“, რათა უფრო მეტად გააქტიურდეს საერთაშორისო პოლიტიკურ პროცესებში.

ჩინეთის რბილი ძალის შესახებ ერთ-ერთი პირველი და კომპლექსური მონოგრაფია ეკუთვნის ჯომუა კურლანციკს (Kurlantzick, 2007). ავტორი აღწერს რბილი ძალის სხვადასხვა ტექნიკებს - დიპლომატიას, სავაჭრო ურთიერთობების განვითარებას, კულტურულ და საგანმანათლებლო გაცვლით პროგრამებს, რომლის მიზანიცაა წარმოაჩინოს ჩინეთის, როგორც სოციალური და ეკონომიკური წარმატების მაგალითი, რომელიც, ამავდროულად ახერხებს საერთაშორისო კავშირების დამყარებას. სწორედ ჯომუა კურლანციკსმა შემოიტანა ახალი ტერმინი "charm offensive", როგორც კრებითი სახელი ჩინეთის სპეციფიკური საგარეო პოლიტიკის აქტივობების აღსაწერად.

თანამედროვე ანალიზის მხრივ, ასევე, საინტერესოა თავად რბილი ძალის დამფუძნებელი მამის - ჯოსეფ ნაის ნააზრევი ჩინეთის რბილ ძალასთან დაკავშირებით. ნაის აზრით, ჩინეთის ერთ-ერთი მთავარი სტრატეგია მისი კულტურის პოპულარიზაციაა, კერძოდ - კონფუციანისტური ინსტიტუტებისა და ჩინური მედიის ინტერნაციონალაზიაში ინვესტირება. რბილი ძალის დემონსტრირების სხვა წყაროებს შორის ნაი ასახელებს კონკრეტულ საჯარო პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებს, ჩინეთის იმ ეკონომიკურ წარმატებას, რასაც მან ბოლო დეკადებში მიაღწია და იმასაც, თუ როგორ იმართება ქვეყანა შიგნიდან. თუმცა, ამ უკანასკნელს ისევ და ისევ უფრო მეტი ეკონომიკური მომხიბვლელიობა აქვს, ვიდრე პოლიტიკური. (Nye, 2016)

ცივი ომის შემდგომი ჩინეთ-რუსეთის ურთიერთობის ბუნება საერთაშორისო ურთიერთობების მკვლევარებისთვის ერთ-ერთი ცენტრალური საკითხი და ფართო დებატების საგანია. საბოლოოდ, სხვადასხვა წარმომოხისა და სხვადასხვა დროს შექმნილი ლიტერატურის ანალიზის შედეგად, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მკვლევარები ამ საკითხს ორ განსხვავებულ პრიზმაში განიხილავენ. პირველი ჯგუფი იზიარებს ე.წ. „მომგებიანი/მოსახერხებელი ღერძის“ (*Axis of Convenience*) ნარატივს. ტერმინის ავტორი 2009 წელს გამოცემული წიგნის - „რუსეთი და ახალი მსოფლიო წესრიგი“ - ავტორი ბობო ლოა. (Lo, 2015) უფრო ადრინდელ ლიტერატურაშიც გამოყენებულია მსგავსი ტერმინები, მაგალითად „მომგებიანი ქორწინება“. (Azizan, 2003)

მომგებიანი თანამშრომლობის ღერძის ნარატივის მიმდევრებისთვის, რუსეთ-ჩინეთის ურთიერთობა პრაგმატული, ფრაგმენტული და საერთო ინტერესებზე დაფუძნებული კავშირია, რომელსაც საფუძვლად არ უდევს საერთო ღირებულებები ან გაზიარებული სტრატეგიული მიზნები. ამასთან, როგორც ბობო ლო აღნიშნავს, ორი ქვეყნის დამოკიდებულება საერთაშორისო სისტემის მიმართ დიამეტრალურად განსხვავებულია (Lo, 2016, p. 13)

ჩინეთს, რუსეთისგან განსხვავებით, არ სურს არსებული სისტემის დანგრევა და სურს რომ მის სასარგებლოდ შემოატრიალოს ის. მაგალითისთვის, პეკინი, მოსკოვისგან განსხვავებით არ არის დაინტერესებული ევროკავშირის დასუსტებით, პირიქით - იგი ხშირ შემთხვევაში სარგებლობს მასთან ვაჭრობით, აშშ-სთან გაუარესებული ეკონომიკური ურთიერთობის ფონზე. მსგავსად, კაზმარსკი აღნიშნავს, რომ პეკინი დაინტერესებულია მეტად სტაბილური საერთაშორისო გარემოთი, სადაც იგი შეძლებს თავისი ეკონომიკური ინტერესების გაფართოებას მაშინ, როცა მოსკოვმა არაერთხელ დაამტკიცა, რომ ამ მხრივ იგი მიისწარფვის არასტაბილურობისა და მსხვერვალობისკენ (Kaczmarek, 2016).

რუსეთ-ჩინეთის ურთიერთობება მკვლევართა მეორე ჯგუფისთვის ინტერპრეტირდება, როგორც სტრატეგიული პარტნიორობა. აღსანიშნავია, რომ ამ ნარატივს, ძირითადად, გავლენიანი რუსი და ჩინელი ექსპერტები ავითარებენ. ორივე ქვეყნის პოლიტიკური ელიტის წარმომადგენლები თვლიან, რომ სტრატეგიული

პარტნიორობის მთავარი მამოძრავებელი ძალა ენერგო რესურსებით ვაჭრობაა. ამ მოსაზრებების გასამყარებლად ისინი 2006 წელს რუსეთსა და პეკინს შორის გამოფრმებულ შეთანხმებასაც იშველიებენ, რომელმაც ნავთობის, ბუნებრივი აირის, ელექტროენერჯისა და ატომური ენერჯის სფეროში მომავალ თანამშრომლობას ჩაუყარა საფუძველი. 2009 წელს იგი 100 მილიარდიანი სანავთობო შეთანხმებით გამყარდა. ამ სტრატეგიული პარტნიორობას ისიც ამყარებს, რომ რუსეთისა და ჩინეთის მიერ გაზიარებული სასაზღვრო ხაზი მოხერხებული გზაა ბუნებრივი რესურსებით ვაჭრობის უზრუნველსაყოფად და რთულია მოიძებნოს მესამე ქვეყანა, რომელიც ამ პროცესში ჩაებმება. დიმიტრი ტრენინის მიხედვით, სწორედ ამაზეა დამყარებული პეკინის აზრი იმის შესახებ, რომ მხოლოდ რუსეთი შეიძლება იყოს „გულწრფელი სტრატეგიული პარტნიორი“ მაშინ როცა სხვა ქვეყნები ჩინეთს აღიქვამენ როგორც პარტნიორად, ასევე კონკურენტად. (Blank, 2011, p. 78)

ევრაზიის ეკონომიკური კავშირისა და სარტყლისა და გზის ინიციატივის ინტეგრაციის საკითხთან მიმართებაშიც განსხვავებული მოსაზრებები იკვეთება. მკვლევართა ნაწილი ამ ორ პროექტს აპრიორი კონკურენტებად აღიქვამს და ცენტრალურ აზიაში ინტერესთა შეჯახების ფონზე სამომავლო კონფლიქტსაც არ გამორიცხავს. სხვათა აზრით, პეკინისა და რუსეთის დაახლოვება, მათ შორის ამ ორი პროექტის ინტეგრაციისა და მასთან დაკავშირებული დიპლომატიური აქტივობების ფონზე ხორცი ესხმება „დიდი ევრაზიის“ (Greater Eurasia) იდეას. (Escobar, 2018)

ამ დიამეტრალურად განსხვავებულ და შეიძლება ითქვას რადიკალური მოსაზრებების გარდა გვხვდება, შედარებით, ნეიტრალური პოზიციიდან შექმნილი ლიტერატურა. მაგალითისთვის, ფრიდრიხ ებერტის ფონდის ანალიტიკური ნაშრომი - „ევრაზიის ეკონომიკური კავშირი და აბრეშუმის გზის ეკონომიკური სარტყელი: შეჯიბრი თუ შერწყმა?“ ავითარებს აზრს იმის შესახებ, რომ ორი პროექტი ერთმანეთს კიდევ ეთავსება და კონკურენციასაც უწევს და ეს დამოკიდებულია კოლაბორაციის სფეროზე. ამასთან, ორივე პროექტი პირდაპირი თუ ირიბად აერთიანებს შუა აზიის ქვეყნებს და მოაზილიზებს მათ დიდი ძალების მიზნების განსახორციელებლად - ევრაზიის კონტინენტის დაკავშირებულობის გაზრდისთვის. ამ ანალიზის მიხედვით,

ამ მიზნის განსახორციელებლად რუსეთისა და ჩინეთის ინიციატივებს ყველაზე მთავარი - კარგად ფუნქციონირებადი რეგიონული მექანიზმი არ აქვთ (Gusarova, Aminjonov and Khon, 2017) თავად რეგიონის ქვეყნების ერთმანეთთან ეფექტური ინტეგრაციის გარეშე კი ეს პროექტები რთული განსახორციელებელი იქნება.

საერთაშორისო კრიზისის ჯგუფის მიერ გამოქვეყნებულ ანგარიშში ნათქვამია, რომ BRI-ის მიზანია სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება და უფრო მარტივი სავაჭრო გზების შენება, რომელიც ჩინეთისთვის ექსპორტსა და მის მიერ ენერგორესურსებზე წვდომას გაამარტივებს. EEU კი საბაჟო კავშირია, რომელიც საიმპორტო გადასახადებს უზრდის კავშირის არაწევრს ქვეყნებს, ცდილობს სხვა ბლოკებთან, მაგალითად, ევროკავშირთან ეკონომიკური ურთიერთობების დამყარებას და რუსეთის გავლენის ლეგიტიმაციის ერთ-ერთი ინსტრუმენტია. მიუხედავად ამისა, გეოპოლიტიკურმა რეალობამ აიძულა ორივე ქვეყანა, რომ ერთმანეთთან ეთანამშრომლათ.

რუსეთს სჭირდება ჩინეთთან პოზიტიური ურთიერთობის შენარჩუნება რათა დააბალანსოს დასავლეთთან გართულებული პრობლემები. ჩინეთი კი აზიის რეგიონში რუსეთის ისტორიულ როლს და უსაფრთხოების სფეროში მის დომინირებას აღიარებს. ანგარიშის მიხედვით, ორივე სახელმწიფოს მოწოდებაა ევრაზიის კონტინენტზე აშშ-ის გავლენის შეკავება და ეს საკმარისი მიზეზია იმისთვის, რომ პოტენციური უთანხმოებები მოაგვარონ (International Crisis Group, 2017).

საინტერესოა და ცალკე უნდა გამოვყოთ ის თუ, როგორ აღიქმება ამ ურთიერთობის ბუნება თავად ჩინელი მკვლევარების მხრიდან. ამ მხრივ აღსანიშნავია ის, რომ ავტორიტარული სახელმწიფოს აკადემიური ავანგარდიც კი სახელმწიფოს მიერ გაცხადებული პოლიტიკის ნარატივს მიჰყვება. ჩინელი მკვლევარების აზრით მიუხედავად იმისა, რომ პეკინმა და მოსკოვმა აზიაში რეგიონული სტრატეგიის განსხვავებული გეგმები წარმოადგინეს, ეს ორი პროექტი (BRI და EEU) ერთმანეთს არ ეწინააღმდეგება. კონკურენტული სფეროების დარეგულირება კი მათ წარმატებით მოახერხეს. „რუსეთის მიერ დაინიცირებული ევრაზიის ეკონომიკური გაერთიანება მისი ისტორიული მემკვიდრეობაა და არა ჩინეთის პოლიტიკის საპირწონედ შემუშავებული

გეგმა. ჩინეთის მიერ რესურსების ძიებისა და ეკონომიკური თანამშრომლობისკენ სწრაფვა ცენტრალურ აზიაში კი შიდა ეკონომიკური მოთხოვნების შედეგია და არა რუსეთის განზრახ გზიდან ჩამოშორების“ - ვკითხულობ ფუდანის უნივერსიტეტის წამყვანი მკვლევარის სტატიაში (Huasheng, 2013).

4. თანამედროვე ჩინეთის საგარეო პოლიტიკის ბუნება

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის საგარეო პოლიტიკაზე დაკვირვება მრავალ სირთულესთან არის დაკავშირებული. პირველ რიგში, დასავლური ქვეყნებისგან განსხვავებით, ინფორმაციის მოპოვება პოლიტიკის შემქმნელი აგენტებსა და სტრუქტურაზე შეზღუდულია ინფორმაციის ღია წყაროების ლიმიტირებული რაოდენობის გამო. ამას გარდა, ელიტური და ერთპარტიული მმართველობის პირობებში, შიდა და საგარეო აქტორების გავლენები ერთმანეთშია გადახლართული. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის პირველი ორ ლიდერს - მაო ძედუნსა და დენ სიაოპინგს - ძალაუფლება იმ დონემდე ჰქონდათ კონსოლიდირებული, რომ საშინაო და საგარეო არენაზე პოლიტიკის ფორმირება მათ გარშემო ბრუნავდა და უკიდურესად ცენტრალიზებული იყო. მათი მმართველობის შემდგომმა პერიოდმა აჩვენა, რომ ერთ ლიდერზე ორიენტირებული საგარეო-პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღების ერა დასრულდა და საჭირო იყო ამ პროცესის გაფართოება საერთაშორისო, სხვადასხვა მინისტრიალების და, თუნდაც, ბიუროკრატიული კონსულტაციების დონეებზეც. ამასთან, არასახელმწიფო აქტორებმა - ბიზნესებმა, არასამთავრობო ორგანიზაციებმა, ლობისტურმა ჯგუფებმა მეტად მნიშვნელოვანი აქტორების ამპლუაში გადაინაცვლეს. გლობალიზაციამ და მისმა თანმდევემა პროცესებმა ჩინეთის საგარეო პოლიტიკას გამჭვირვალობის ელემენტების შესძინა. მიუხედავად ამისა, ვერსად გავექცევით ჩინეთის დომინანტ პოლიტიკურ ბუნებას - პარტიას, რომელიც ქმნის და მართავს სახელმწიფოს ძალაუფლების ბირთვს და მისგან მომდინარე გადაწყვეტილებებს.

2000-იანი წლებში ჰუ ძინ ტაო ქვეყნის სათავეში მოსვლის შემდგომ რბილი ძალით დაინტერესდა, რადგან აშკარა იყო ქვეყნის ტრანსფორმაცია რეგიონული ძალიდან გლობალური ძალისკენ, რომელიც დამყარებული იქნებოდა არა მხოლოდ ეკონომიკურ და სამხედრო ძალაზე, არამედ ექნებოდა ჩინეთის მიმართ ალტაცების გამოწვევისა და მიზამვის ელემენტები - რაც რბილი ძალის სწორი რეალიზებით მიიღწეოდა. ამისთვის, საჭირო იყო რაღაც დონეზე დასავლური რბილი ძალის დაბალანსება, არა მხოლოდ საგარეო ასპარეზზე, არამედ, პირველ რიგში, ქვეყნის შიგნით. იმთავითვე ჩამოყალიბდა

ჩინეთის რბილი ძალის ასპექტები, რომელსაც ჩინეთის ერთ-ერთი გავლენიანი თანამდროვე მკვლევარი ამგვარად აღწერს (Economy, 2016) :

1. რბილი ძალის კონტენტის შექმნა - პოლიტიკური პრინციპებსა თუ იდეებსა და ღირებულებებზე დაფუძნებული, რომელიც საერთო იყო ჩინელებისთვის და რომლის ექსპორტიც შესაძლებელია. ბოლო ორი დეკადის მანძილზე ვხედავთ იდეებს, რომელიც დაკავშირებულია „მშვიდობიან განვითარებასთან“, „ჰარმონიულ საზოგადოებასთან“, სი ძინ პინის „ჩინური ოცნებასთან“ და BRI-სთან - ანუ იმგვარი პოლიტიკური კულტურის ჩამოყალიბებასთან, რომელიც მიმზიდველი იქნება დანარჩენი მსოფლიოსთვის;
2. კულტურის ტრადიციული მონაპოვრები - ხელოვნება, მუსიკა, ლიტერატურა, კონფუციონიზმი, მედიცინა. ამისათვის ჩინეთის საგარეო პოლიტიკის შემოქმედთ უწევთ წარსულში ქექვა, რათა წინ წამოწიონ ასპექტები, რომელიც ჩინეთს მიმზიდველს ხდიდა საუკუნეების წინ;
3. მექანიზმები, რომლითაც შეუძლია ამ რბილი ძალის წარმოჩინება - ინვესტიციები ადგილობრივ მედიაში, რომ მსოფლიოს სხვადასხვა მხარეში გაავრცელონ ჩინეთისთვის მომგებიანი კონტენტი, იგივე შეიძლება ითქვას კონფუციანისტურ და კვლევითი ინსტიტუტებზე.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, BRI სწორედ ძინ პინის „ჩინური ოცნებას“ უკავშირდება და მის ნაწილადაც შეიძლება აღიქმებოდეს. ეს ტერმინი 2013 წლიდან გახდა ჩინეთის კომუნისტური პარტიის, მედიის, მთავრობის წევრთა გამოსვლების ლაიტმოტივი და ერთგვარ სახელმწიფო დევიზად იქცა. იგი დამყარებულია სოციალიზმის იდეების სიკეთეებზე, ჩინელი ხალხის კოლექტიურ სწრაფვაზე საერთო კეთილდღეობის მისაღწევად. მსგავსი კონცეფციაა ასევე ძინ პინის პიერ გამოცხადებული „ჩინეთის სახელმწიფოს დიდი განახლება“ ("great rejuvenation of the Chinese nation") რომლის საბოლოო წერტილად 2049 წელი დასახელდა - ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის დაარსების ასი წლის თავი. ამ დროისთვის, ჩინეთი კიდევ ერთხელ წარმოჩნდება, როგორც გლობალური სუპერძალა (Hein, 2018).

5. ევრაზიის ეკონომიკური ინტეგრაციის პროექტები

5.1. სარტყლის და გზის ინიციატივის მიზნები

21-ე საუკუნეში მსოფლიოს წამყვანმა ძალებმა ევრაზიის კონტინენტისთვის მათთვის სასარგებლო გეგმების დაანონსება დაიწყეს. რუსეთმა ევრაზიის ეკონომიკური კავშირით განიზრახა თავის „უკანა ეზოების“ რეინტეგრაცია, ჩინეთმა კი უპრეცედენტოდ ამბიციური BRI დააანონსა. ამ მეგა პროექტების ბუნება, ნამდვილი მიზნები და მათი გავლენა ევრაზიის გეოპოლიტიკური კონფიგურაციის მიმართ ფართო განხილვის თემაა. ეს თავი წარმოაჩენს სწორედ BRI-სა და ევრაზიული კავშირის მიმოხილვას და შეეცდება წარმოაჩინოს, თუ რის მიღწევას ცდილობენ პეკინი და მოსკოვი.

BRI შედგება აბრეშუმის გზის ეკონომიკური სარტყლისა (SREB) და 21-ე საუკუნის საზღვაო აბრეშუმის გზის პროექტებისგან. პირველი მათგანი კონცენტრირებულია ცენტრალური აზიისა და აღმოსავლეთ ევროპის კონტინენტურ ქვეყნებზე, ხოლო მეორე სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის საზღვაო ქვეყნებზე, სამხრეთ აზიაზე, ახლო აღმოსავლეთსა და აღმოსავლეთ აფრიკაზე. ამ მეგა პროექტმა აზია, ევროპა და აფრიკა ერთმანეთთან უნდა დააკავშიროს 5 მთავარი გზით. SREB-ის ფარგლებში ესენია: პირველი - ჩინეთის დაკავშირება ევროპასთან ცენტრალური აზიისა და რუსეთის გავლით, მეორე - ჩინეთის დაკავშირება ახლო აღმოსავლეთთან ცენტრალური აზიის გავლით, მესამე - ჩინეთსა და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის, სამხრეთ აზიისა და ინდოეთის ოკეანის დაკავშირება. საზღვაო აბრეშუმის გზა საზღვაო პორტების მეშვეობით ერთმანეთთან დააკავშირებს ჩინეთს ევროპასთან, სამხრეთ ჩინეთის ზღვისა და ინდოეთის ოკეანით, ასევე, ჩინეთს დააკავშირებს წყნარი ოკეანის სამხრეთთან, სამხრეთ ჩინეთის ზღვით. (იხილეთ დანართი 1)

ზოგადი თვალთახედვით, ჩინეთის ამ მეგაპროექტის უკან მდგარი მოტივაციების განხილვისას, ორი ძირითადი მოსაზრება იკვეთება. პეკინის მიმართ სკეპტიკურად განწყობილი ხედვით, ჩინეთი ევრაზიის ჰეგემონობისთვის ნოყიერ ნიადაგს ამზადებს

და ეს პროექტიც ამ გეგმის განხორციელების გზაზე ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯია. მეორე ხედვა მეტად ოპტიმისტურია და, მართალია, აღიარებს ჩინეთის სწრაფვას ახალი ბაზრების ათვისებისთვის, მაგრამ ამ ინიციატივაში ჩართული ქვეყნების ეკონომიკური განვითარების რეალურ პერსპექტივასაც ხედავს. აღსანიშნავია, რომ რუსული ნარატივში, ხშირად, სწორედ უკანასკნელი მოსაზრება დომინირებს. საკითხის კვლევამ აჩვენა, რომ BRI-ის აქვს როგორც წმინდა იდეოლოგიური, ასევე სტრატეგიული და ეკონომიკური ასპექტებიც.

ის, რომ BRI არ წარმოადგენს მხოლოდ და მხოლოდ სატრანსპორტო დერეფნების ინფრასტრუქტურის განვითარების პრაგმატულ გეგმას და საფუძვლად უდევს იდეოლოგიური და საერთაშორისო ურთიერთობის მეცნიერებისთვის აქტუალური საკითხები, პროექტის სათანადო ანალიზის შემდგომ ცხადი ხდება. პირველ რიგში, ჩინეთი, ალბათ ყველაზე მეტად აღმერთებს თავის ისტორიას და ცდილობს მის მორგებას თავის ახალ დოქტრინებთან ქვეყნისთვის გადამწყვეტ მომენტებში. მაგალითად, მათ ძედუნი სამხედრო ტაქტიკის შემუშავებისას სუნ ძუს ტექნიკებს იყენებდა. 21-ე საუკუნეში კი როგორც წინა თავებში აღინიშნა, პეკინის რბილი ძალის მამომძრავებელ მთავარ ძალად კონფუციონისტური ინსტიტუტები და წარსულის გადმონაშთი კულტურული არტეფაქტები რჩება. მსგავსად, როდესაც სი ძინ პინმა ევრაზიის კონტინენტის სავაჭრო გზებითა და ინფრასტრუქტურული პროექტებით დაკავშირების ინიციატივის შესახებ განცხადება გააკეთა, ჩინეთის მკვლევარებისთვის გასაკვირი არ ყოფილა კონოტაცია „ახალი აბრეშუმის გზასთან“. „ორ ათასწლეულზე მეტი ხნის წინ, გულმოდგინე და მამაცმა ევრაზიელმა ხალხმა განავითარა სავაჭრო გზები, რომელიც ერთმანეთის კულტური გაზიარების საშუალებასაც იძლეოდა, რომელმაც ერთმანეთთან დააკავშირა აზიის, ევროპისა და აფრიკის ცივილიზაციები და რომელსაც კოლექტიური სახელი - აბრეშუმის გზა დაერქვა შემდგომი თაობების მიერ“ - ვკითხულობთ ჩინეთის ეროვნული განვითარებისა და რეფორმების კომისიის მიერ გამოქვეყნებულ ტექსტში (State Council of People’s Republic of China, 2017)

უფრო პრაგმატულ მიზეზებს შორის ექსპერტები ყურადღებას ამახვილებენ იმაზე, რომ ჩინეთის ინფრასტრუქტურული ბუმის შემდეგ, მას დაუფროვდა იმ

სექტორში მომუშავე პირთა ნამატი, რომლებიც სპეციალიზდებიან მასშტაბური ინსფრასტრუქტურული პროექტების მშენებლობაში. იგივე შეიძლება ითქვას ფოლადისა და ცემენტის მწარმოებელ კომპანიებზე, რომლებიც ამ ინფრასტრუქტურულ პროექტებს ამარაგებდნენ. 2015 წლისთვის ჩინეთზე მსოფლიოში ზედმეტად წარმოებული ფოლადის მოცულობის 50% მოდიოდა (Cooley, 2015) და აშშ-მ 2016 წლის მსოფლიო ფოლადის კრიზისზე პასუხისმგებლობა სწორედ პეკინს დააკისრა და მოუწოდა მას წარმოების შეჩერებისკენ (Blenkison, 2016) ამრიგად, პეკინისთვის ახალი აბრეშუმის გზის პროექტი იძლევა ამ პრობლემებთან გამკლავების შესაძლებლობას თავისი კონტარქტორი კომპანიებისა და სამუშაო ძალის გამოყენების კუთხით.

სხვა მოტივაციებს შორის, მნიშვნელოვანია, აღინიშნოს პეკინის სურვილი, წახალისოს სინძიანის (უიღურებით დასახლებული ავტონომიური რეგიონი ჩინეთის სამხრეთ დასავლეთით) ეკონომიკური განვითარება. ჩინეთის დასავლეთის პროვინციები, სწრაფი ეკონომიკური განვითარების სამზე მეტი დეკადის მიუხედავად, ჩინეთის სხვა პროვინციებს ჩამორჩებიან. უიღურების სეპარატისტული განწყობა და რელიგიური ექსტრემიზმთან გასამკლავებლად, სინძიანის რეგიონის ეკონომიკური გაძლიერება, პეკინისთვის კომპლექსური პრობლემის მოგვარების საშუალებაა. ამასთან, ჩინეთის „ჰარმონიული საზოგადოების“ პოლიტიკის მიხედვით, უსაფრთხოებასა და განვითარების დონეს შორის პირდაპირი კავშირია. 2015 წელს შემუშავებულ დოკუმენტშიც სინძიანზე საუბრისას აღნიშნულია, რომ ახალი აბრეშუმის გზის პროექტმა უნდა გამოიყენოს პროვინციის გეოგრაფიული უპირატესობები და აქციოს ის „მთავარ სატრანსპორტო, სავაჭრო, ლოჯისტიკურ, კულტურულ, სამეცნიერო და საგანმანათლებლო ცენტრად“ (State Council of People’s Republic of China, 2017)

მიუხედავად პროვინციის მიმართ საჯაროდ გაცხადებული გეგმებისა, მისი ეკონომიკური განვითარების გეგმა უიღურების უმთავრეს გამოწვევებსა და პრობლემებს, როგორცაა დისკრიმინაცია, რომელიც ზღუდავს მათ კულტურული და ეთნიკური თვითმყოფადობის გამოხატვას, არ ამსუბუქებს. ამასთან „არ არსებობს იმის გარანტია, რომ უიღურებზე ამ პოლიტიკიდან მომდინარე ეფექტები რაიმე სახით

აისახება, რადგან პროვინციაში ეკონომიკური უპირატესობა მიგრირებულ ჰან-ჩინელებს ეკუთვნით“. (Laurelle, 2018, p. 2)

5.2. რუსეთის რეგიონული ინტეგრაციის გეგმა

მეორე დიდ ევრაზიული პროექტი - ევრაზიის ეკონომიკური გაერთიანებაა, რუსეთს, ყაზახეთს, ბელორუსს, ყირგიზეთსა და სომხეთს აერთიანებს. (იხილეთ დანართი 2) კავშირს გაცხადებულ მიზნად წევრ სახელმწიფოებს შორის ეკონომიკური აქტივობების რეგულაცია და სატარიფო ბარიერების მოხსნა აქვს. ორგანიზაციის სტრუქტურა და ხასიათი ევროკავშირს უფრო მოგვაგონებს. მისი შემქმნელები აშკარად ცდილობდნენ ამ უკანასკნელის დუბლირებას. ამ პარაგრაფში წარმოდგენილი იქნება რუსეთის რეგიონული ინტეგრაციის სტრუქტურა და ხასიათი, რათა უკეთ წარმოჩნდეს ევრაზიის კონტინენტზე მისი მნიშვნელობა.

EEU, ოფიციალურად სუპრანაციონალური კავშირია, რომლის უმაღლესი ორგანოც არის უზენაესი საბჭო და იგი წევრი-სახელმწიფოების პირველი პირებისგან შედგება. მთავრობათაშორისი საბჭო კი წევრ-სახელმწიფოთა მთავრობათა თანამშრომლობის პლატფორმაა. ევრაზიის ეკონომიკური კომისია სუპრანაციონალური მარეგულირებელი ორგანოა, რომელთა წევრებიც ინიშნებიან კომისიის საბჭოსა და მრჩეველთა საბჭოს მიერ. ეკონომიკური კომისიის მთავარი ამოცანაა კავშირის საქმიანობის მხარდაჭერა და გადრმავება და ეკონომიკის დარგში ინიციატივების წარმოდგენა. ევრაზიის ეკონომიკური კავშირის სასამართლო კი უზრუნველყოფს EEU ხელშეკრულებაში გათვალისწინებული პირობებისა და დათქმების შესრულებას წევრი სახელმწიფოების მიერ (eaunion.org, 2018).

EEU, როგორც რუსეთის მიერ ცენტრალური აზიისა და ყოფილი საბჭოთა კავშირის წევრი ქვეყნების რეინტეგრაციის ერთ-ერთი ინსტრუმენტი 2014 წელს დამფუძნებელ დოკუმენტზე ხელმოწერის დროს არ შექმნილა. იგი 1991 წელს, საბჭოთა კავშირის დაშლისთანავე შექმნილი დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის მეტამორფოზის შედეგია და, შესაბამისად, ბევრად სცდება პრაგმატულ ეკონომიკურ მიზნებს. ევრაზიის ეკონომიკური კავშირიც, ისევე, როგორც BRI ბევრად უფრო ზოგადი

და სისტემური ხედვის ნაწილია. (იხილეთ ცხრილი 1) ევრაზიულმა კავშირმა, როგორც ეკონომიკურმა მოდელმა პირველი ფიასკო 2014 წელსვე განიცადა, როცა უკრაინის მაიდანის მოვლენებმა და შემდგომ ომმა განუსაზღვრელი დროით გადაავადა რუსეთის ევროპასთან დამაკავშირებელი უდიდესი ბაზრის ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირში ინტეგრაცია.

ცხრილი 1.

ხელი მოეწერა	1991 1991	1996	2000	1995–2007	2007 და 2011	2014
ძალაში შევიდა	1991	1996	2001	2010	2012	2015
ოფიციალური დოკუმენტები	დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის ხელშეკრულება	ეკონომიკურ და ჰუმანიტარულ სფეროებში გაზრდილი ინტეგრაციის შესახებ ხელშეკრულება	ევრაზიის ეკონომიკური საზოგადოების ხელშეკრულება	ევრაზიის საბაჟო გაერთიანებასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებები	ევრაზიის ეკონომიკური სივრცის შექმნასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებები	ევრაზიის ეკონომიკური კავშირის ხელშეკრულება

რაც შეეხება კავშირში გაერთიანებული შუა აზიის სახელმწიფოებთან ურთერთობის პერსპექტივებს, 2016 წლის პირველ ცხრა კვირაში რეგიონის უმსხვილესი ეკონომიკის, ყაზახეთის ვაჭრობა წევრ-ქვეყნებთან 26,5 პროცენტით დაეცა, 2015 წლის მონაცემებთან შედარებით. რუსეთის ეკონომიკური კრიზისმა და რუსული რუბლის ამერიკულ დოლართან დევალვაციამ დამატებითი პრობლემები შექმნა ყირგიზეთისთვისაც, რომლის აგრო-ინდუსტრიაც ნელ-ნელა ნადგურდება და დამოკიდებული ხდება გარე მომწოდებლებზე (International Crisis Group, 2017) ამასთან, ევრაზიის ეკონომიკურ კავშირს არ გააჩნია ისეთი სტრუქტურული ფონდები, რომელიც ყირგიზეთის მსგავს სუსტ ეკონომიკას დაეხმარებოდა სავაჭრო პოტენციალის ამაღლებაში.

შუა აზიისთვის EEU-ს პოზიტიურ მონაპოვრად ხშირად ფასდება მნიშვნელოვნად გამარტივებული ტრანზიტი. კავშირის შექმნამდე ტვირთის გადატანას

საზღვარზე ერთკვირიანი ლოდინი, ერთჯერადი ქრთამები და სხვა გართულებები სდევდა თან. ყაზახი ბიზნესმენების აზრით, სწორედ ამ ბარიერების გაქრობაა კავშირის მთავარი მონაპოვარი. ამისდა მიუხედავად, ყაზახეთ-ყირგიზეთის საზღვრის ერთ-ერთ მონაკვეთზე, ადგილობრივების თქმით, ისევ მოუგვარებელია და სიტუაცია კიდევ უფრო გაუარესდა. მესაზღვრეები ისევ ითხოვენ ქრთამს და უარის შემთხვევაში აფერხებენ გადაადგილებას. (International Crisis Group, 2017)

ყირგიზეთისთვის კავშირში წევრობის ერთ-ერთ მთავარ მონაპოვრად სამუშაო ძალის რუსეთში მიგრაციის გამარტივებული მექანიზმია. ოფიციალურად, ევრაზიის ეკონომიკური კავშირის წევრი ქვეყნის მოქალაქე რუსეთში აღარ იხდის მუშაობის უფლების თვიურ გადასახადს და აღარ აბარებს რუსული ენის ტესტებს, თუმცა მიგრანტებისთვის შექმნილი სამუშაო პირობები და ოფიციალური დოკუმენტაცია რუსი დამსაქმებლების მხრიდან მოწოდების სიმაღლეზე მაინც ვერ არის. ამას ამძაფრებს რუსეთში შუა აზიელი მიგრანტების წინააღმდეგ მიმართული აგრესიული მუხტი. (International Crisis Group, 2017)

ამგვარი რეალობის მიუხედავად, კავშირის ოპონენტებს თავიანთ ქვეყნებში ანგარიშგასაწევი პოლიტიკური წონა არ აქვთ. ასეც რომ იყოს, არ არსებობს მექანიზმი, რომელიც წევრი-ქვეყნებს კავშირიდან გაიყვანს. ამდენად, ისინი „განწირულნი“ არიან წევრებად განუსაზღვრელი დროით იმის იმედით, რომ ორგანიზაცია თავის ეკონომიკურ მანდატს რამენაირად გააძლიერებს ან კიდევ ერთ ისეთ ორგანიზაციად გადაიქცევა, რომელიც მხოლოდ ფურცელზე არსებობს.

5.3. ჩინეთის გლობალური ინტეგრაციის გეგმა და შუა აზია

აბრეშუმის გზის ეკონომიკური სარტყლის (SREB) ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი სწორედ ცენტრალური აზიის სახელმწიფოებია, რომლებთანაც 2013 წლის შემდეგ უამრავი ინფრასტრუქტურულ, ენერგო, სავაჭრო ხელშეკრულებები დაიდო. ეს პარაგრაფი მოიცავს ჩინური ინვესტიციების ბუნებოსა და მიზნების წარმოჩენას შუა აზიაში.

„დაკავშირებადობა“ (Connectivity) BRI-ის ერთგვარი სლოგანია, რომელიც 24-ჯერ არის ნახსენები ჩინეთის ეროვნული განვითარებისა და რეფორმების კომისიის, საგარეო საქმეთა სამინისტროსა და ვაჭრობის სამინისტროს მიერ 2015 წელს გამოცემულ დოკუმენტში - „აბრეშუმის გზის ეკონომიკური სარტყლისა და 21-ე საუკუნის საზღვაო აბრეშუმის გზის საერთო მშენებლობის ხედვები და სამოქმედო გეგმა“. დაკავშირებადობა გულისხმობს არა მხოლოდ სატრანსპორტო, საკომუნიკაციო და ენერჯო ინფრასტრუქტურის განვითარებას, არამედ სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიმოცვლას, სავაჭრო და საინვესტიციო ბარიერების მოხსნას და თანამშრომლობას ფინანსური რეგულაციების სფეროში. მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხის ერთმანეთთან დაკავშირებას პეკინი პირდაპირ უკავშირებს ეკონომიკურ განვითარებას, ხოლო ამ უკანასკნელს უსაფრთხოებასა და სტაბილურობასთან, მათ შორის შუა აზიაში (ChinaDaily, 2014).

დაკავშირებადობის ამ მრავალმხრივ გეგმაში, ჩინეთის პრიორიტეტს არ წარმოადგენს მოკლევადიანი მოგების მიღება. მაგალითისთვის, ის ელოდება რომ ცენტრალურ აზიაში განხორციელებული ინვესტიციების 30%-ს დაკარგავს (Miller, 2017). ამისდა მიუხედავად იგი აგრძელებს გზების, ხიდების, გვირაბების, ჩქაროსნული მატარებლებისთვის რკინიგზის მშენებლობას და იბრძვის იმისთვის, რომ მთელი ეს ქსელი უფრო დაუახლოვოს ევროპას.

ზოგადად, ჩინეთის ინვესტიციები ცენტრალურ აზიაში არახალია. SREB, პრაქტიკაში, წარმოადგენს რეგიონში უკვე არსებული ეკონომიკური პოლიტიკის გაფართოვებას და მის ხელახალ შეფუთვას, როგორც მეტად გლობალური, და win-win პროექტების ერთობლიობა. ამაზე მიუთითებს ისიც, რომ ინიციატივის გამოცხადებამდე დასრულებული პროექტებიც კი ამ გლობალური პროექტის ნაწილად გამოცხადდა.

ცენტრალურ აზიაში ყაზახეთი BRI-ისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი სახელმწიფოა. პროექტის შესახებ ასტანაში გამოცხადებაც, ნაწილობრივ, ამ ფაქტზე მიუთითებს. მისი მნიშვნელობა ბუნებრივიცაა მისი სიდიდის, რესურსებისა სიმდიდრისა და გეოგრაფიული მდებარეობის გათვალისწინებით. ყაზახეთს ყველაზე

დიდი პოტენციალი აქვს, როგორც ტრანზიტულ სახელმწიფოს დასავლეთ ჩინეთის დაკავშირებისთვის ევროპასა და ახლო აღმოსავლეთთან. ამასთან, ასტანას, Nurly Zhol-ის სახელით ცნობილი საკუთარი გეგმაც აქვს, რომელიც სატრანსპორტო და ლოჯისტიკური ინფრასტრუქტურის მოდერნიზებას გულისხმობს (Government of the Republic of Kazakhstan, 2018) აღსანიშნავია, რომ ყაზახეთში, ინფრასტრუქტურული პროექტების დიდი ნაწილი უკვე დასრულებულია. მაგალითად, ცენტრალური აზიისა და ჩინეთის დამაკავშირებელი გაზსადენის მშენებლობა 2014 წელს დასრულდა. ჩრდილო-დასავლეთ ჩინეთის ქალაქ ალშანკოუზე (Alashankou) გამავალი ჩინეთ-ყაზახეთის რკინიგზა კი პეკინის ინვესტიციების შედეგად ეკონომიკურად ისე განვითარდა, რომ 2014-2018 წლებში მოსახლეობა გასამმაგდა და 2016 წლის მონაცემებით ქალაქში 1220-მა ევროპისკენ მიმავალმა მატარებელმა გაიარა (Moss, 2017)

აღსანიშნავია, რომ SREB-ისთვის უმნიშვნელოვანესი ცენტრალური „პორტი“ ხორგოსი სწორედ ყაზახეთისა და რუსეთის საზღვარზე მდებარეობს. ეს ადგილი ყველაზე კარგად ასახავს ჩინეთის მეგა-პროექტის სიმბოლურ, იდეოლოგიურ და პრაქტიკულ დატვირთვას. ჩინეთის უმსხვილესი გადამზიდი კომპანია COSCO (China Ocean Shipping Company) მილიარდობით დოლარს ახანდებს და ყიდულობს პორტებს საბრძნეთსა და მსოფლიოს სხვა ზღვისპირა ქვეყნებში, თუმცა ამ მხირვ ხორგოსი საკმაოდ საინტერესოა, რადგან უახლესი ოკეანე მისგან 2500 კილომეტრშიც კი ვერ მოიძებნება COSCOმ 2017 წლის ზაფხულში ევრაზიის მიუწვდომლობის პოლუსის გარემემო მდებარე ტერიტორიაში მსხვილი ინვესტირება განახორციელა. ხორგოსის „პორტში“ ჩინური ამწეებით გემების ნაცვლად მატარებლები იტვირთება და „უდაბნო, რომელიც ლიანდაგების ხაზებისა და საწყობების უდაბნოა, ჩინეთისა და ყაზახეთისთვის გლობალური ვაჭრობის ახალ ფრონტად წარმოჩნდება.“ (Higgins, 2018)

პორტების გარემემო, ისტორიულად, შენდებოდა და ვითარდებოდა ქალაქები, ინფრასტრუქტურა და ეს ყველაფერი იზიდავდა მოსახლეობას, აქტიურებდა ეკონომიკურ საქმიანობას. ამ „მშრალი პორტის“ ბაზაზეც აშენდა ახალი ქალაქი ნურკენტი, სულ რაღაც 1200 მოსახლით, თუმცა სამომავლო ინვესტიციების გათვალისწინებით, მზარდი პოტენციალით. სიმბოლურია, რომ ხორგოსის პორტის

ჩრდილოეთით, 1969 წელს ჩინეთისა და სსრკ-ის ჯარები ერთმანეთს დაუპირისპირდნენ, დღეს კი იგი ჩინეთიდან ევროპის მიმართულებით ერთ-ერთი ყველაზე სწრაფი სავაჭრო გზის საკვანძო ადგილია.

რაც შეეხება ტაჯიკეთს, რომელიც ცენტრალური აზიის სახელმწიფოებს შორის ჰუმანური განვითარების ინდექსის (“Human Development Index and its components” 2018) ყველაზე დაბალი მაჩვენებლით და ყველაზე არასახარბიელო რელიეფით გამოირჩევა, პროექტში ინტეგრაციის გზაზე ყველაზე დიდი სირთულეებს აწყდება. აქ BRI-ის მრავალფეროვანი პროექტები აქვს უკვე განხორციელებული და დაგეგმილი დაწყებული გზებითა და რკინიგზით, დამთავრებული საგზაო კამერების სისტემით. ამ უკანასკნელთან დაკავშირებითაც ჩინეთი 2017 წლის მიწურულიდან საერთაშორისო სკანდალშია გახვეული, რომელიც პეკინის მხრიდან მასობრივი სათვალთვალო ქსელის მეშვეობით მოქალაქეთა კონტროლს უკავშირდება (Ma, 2018).

ტაჯიკეთში ჩინეთმა ჩაანაცვლა რუსეთი, როგორც ყველაზე მსხვილი ინვესტორი, თუმცა ამ ქვეყნის მაგალითზე ყველაზე ნათლად ჩანს ის, რომ პეკინი თავისი მეგაპროექტით მასპინძელი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე სულაც არ ზრუნავს. პირველ რიგში, ჩინური კომპანიები ტაჯიკეთში, ძირითადად ჩინელ მუშახელს ქირაობს. ეს იმ ქვეყანაზე, რომელიც მსოფლიოში ყველაზე მეტად არის დამოკიდებული რემისიებზე, დამატებით დარტყმას წარმოადგენს და ჩინეთი ამ გარემოებით სარგებლობს, ნაცვლად იმისა, რომ წაახალისოს ადგილობრივთა დასაქმება. ამას გარდა, პეკინმა შეისყიდა 1,100 კილომეტრის ფართობის ურანიუმით და ოქროთი მდიდარ მიწა ავღანეთისა და ჩინეთის საზღვარზე, რომელიც მიუყვება ისტორიულად მნიშვნელოვან, ვახანის დერეფანს. ასევე, დუშანბეში 2016 წელს ორი ელექტროსადგურის მშენებლობის სანაცვლოდ ჩინეთის ელექტრო-კომპანიას მიენიჭა ორი უმსხვილეს ოქროს მადანზე ექსკლუზიური უფლება. პეკინი აქაც საკუთარი კომპანიებისა და მუშახელის რესურსს იყენებს (Reynolds, 2018).

ჩინეთი ტაჯიკეტში ფასადურ და თავისი იმიჯის პოპულარიზაციისთვის გათვლილ პროექტებში მილიარდობით დოლარს ხარჯავს. ქვეყანაში, რომლის მთლიანი შიდა პროდუქტიც ერთ სულ მოსახლეზე ჰაიტისას უტოლდება, პეკინის

ინვესტიციებით აშენდა მსოფლიოში ყველაზე მაღალი ფლაგშტოკი, მოგვიანებით, მსოფლიოს უდიდესი მუზეუმი, ჩაის სახლი და თეატრი. 2018 წელს კი 230 მილიონი დოლარის დახარჯვა ახალი პარლამენტის მშენებლობისთვის იგეგმება (Trilling, 2013).

პეკინის ჩართულობა ყირგიზეთსა და ტაჯიკეთში აჩვენებს, რომ ჩინეთის მიერ მრავალჯერადად გამოყენებული არგუმენტი იმის შესახებ, რომ მულტიპოლარული საერთაშორისო სისტემის გულშემატკივრები არიან, ისევ და ისევ, ფაქტებით არ მყარდება. „ცენტრალურ აზიაში მომუშავე ორგანიზაციები აღნიშნავენ, რომ პეკინი მხოლოდ საკუთარი გეგმების განხორციელებაზეა ორიენტირებული და არ კოორდინირებს ისეთ ინსტიტუტებთან, როგორცაა EBRD (ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი), EDB (ეკონომიკური განვითარების საბჭო) და OECD (ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია)” (Laurelle, 2018, p. 50)

ყირგიზეთში BRI-ის პროექტები სატრანსპორტო და საკომუნიკაციო ქსელების განვითარებაზეა ორიენტირებული. ჰუავეისა და China Teleco-ს პარტნიორობის შედეგად, ჰუავეიმ წამოიწყო ბიშკეკისა და ოშოს „ჭკვიან ქალაქებად“ განვითარების პროექტი, რომლის გაცხადებული მიზანიც არის ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების ხელშეწყობა იმისათვის, რომ უკეთ გაუწიონ მონიტორინგი ქალაქის რესურსებს, გააუმჯობესონ მოძრაობა სატრანსპორტო მაგისტრალეებზე და უფრო დროული მექანიზმები შეიმუშაონ საგანგებო რეჟიმში მუშაობის დროს. მეორე მხრივ, ეს პროექტი საშუალებას იძლევა ჩინეთის სადაზვერვო სერვისები ელექტრონულად დაუკავშირდეს სამიზნე ქვეყნებს. დასაშვებია, რომ რეალურად, სწორედ ეს მიზანი იდგეს მსგავსი ტიპის თანამშრომლობის მიღმა (Laurelle, 2018).

თურქმენეთის შემთხვევაში, ენერგორესურსები, კერძოდ კი ბუნებრივი აირი წარმოადგენს ორმხრივი თანამშრომლობის მთავარ მამოძრავებელ ძალას (თურქმენული ბუნებრივი აირის ექსპორტის ნახევარზე მეტი სწორედ ჩინეთზე მოდის) და ეს ფაქტი არც BRI-ისთვის კარგავს აქტუალობას. მის ფარგლებში მთავარი პროექტი თურქმენეთ-ჩინეთის გაზსადენია, რომელსაც ოთხი სხვადასხვა ხაზი აქვს და რომელთაგანაც სამი თურქმენეთიდან უზბეკეთისა და ყაზახეთის გავლით

უკავშირდებოდა ჩინეთს. მეოთხე ხაზი კი, პეკინის გადაწყვეტილებით უზბეკეთს, ტაჯიკეთსა და ყირგიზეთს გაივლის. თუმცა, მეოთხე ხაზის მშენებლობა განუსაზღვრელ პერიოდამდე გადაიდო (Pannier, 2017).

უზბეკეთში 700-ზე მეტ ჩინური კომპანია ჩართულია ნავთობისა და გაზის ამოღების, გაზსადენების მშენებლობის, სატრანსპორტო ინსფრასტრუქტურისა და ტელეკომუნიკაციების, ირიგაციისა და ენერჯის ახალი რესურსების რეალიზაციის პროექტებში. BRI-ის ფარგლებში უზბეკეთს უფრო მეტად ლოჯისტიკური და სატრანსპორტო მაგისტრალების გამტარის ფუნქცია აქვს. 2016 წელს დასრულდა Angren–Pap რკინიგზის მშენებლობა, რომელიც ფერგანის დაბლობს ქვეყნის ცენტრალურ ნაწილთან აკავშირებს და აქვს იმის პოტენციალიც, რომ ჩინეთი უფრო მარტივად გავიდეს ცენტრალურ აზიაში და, შესაბამისად, სამხრეთ, დასავლეთ აზიასა და ევროპაში (Vakulchuk & Overland, 2018)

6. ჩინეთ-რუსეთის თანამშრომლობის ბუნება

6.1. საერთაშორისო ინსტიტუტები

21-ე საუკუნეში ჩინეთისა და რუსეთის ურთიერთობის განმსაზღვრელად საერთაშორისო არენაზე მიმდინარე მოვლენები იკვეთება, განსაკუთრებით კი აშშ-სთან მიმართებაში. 2003 წელს აშშ-ის ინტერვენციამ ერაყში გაეროს უშიშროების საბჭოს თანხმობის გარეშე და „ბოროტების ღერძის“-ს რიტორიკამ ჩინეთი და რუსეთიც კიდევ ერთხელ დაარწმუნა იმაში, რომ ორივე ქვეყნისთვის მიუღებელ, აშშ-ის დომინირებულ უნიპოლარულ სისტემაში მოუწევდათ ოპერირება. დემოკრატიის ექსპორტი ჩინეთისა და რუსეთის მეზობელ ქვეყნებში ამ უკმაყოფილებას კიდევ უფრო აღრმავებდა და ორ ქვეყანას შორის ნელნელა ყალიბდებოდა აშშ-ის დასაბალანსებლად, საერთო ინტერესებზე დაფუძნებული კავშირები. ქვეყნის ლიდერების ოფიციალური რიტორიკაც იგივე მესიჯებს აჟღერებდა - ისინი აპელირებდნენ იდებით, რომ ყველა ქვეყანას უნდა ჰქონდეს უფლება აერჩია მართვის მათთვის მიღებული პოლიტიკური წყობილება. პარაგრაფში წარმოდგენილია მაგალითები ამ პოლიტიკური წყობილების შეცვლისა თუ ოპონირების მცდელობები ჩინეთისა და რუსეთის მხრიდან საერთაშორისო ინსტიტუტების გამოყენებით.

2003 წელსვე შევიდა ძალაში შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაციის (SCO) ქარტია, რომელშიც ლიდერ სახელმწიფოებად მოგვევლინნენ ჩინეთი და რუსეთი. სხვა წევრებს შორის, ორგანიზაციის დაარსების დღიდან იყვნენ ყაზახეთი, ყირგიზეთი, უზბეკეთი და ტაჯიკეთი. SCO არ წარმოადგენს არც ფორმალურ ალიანსს და არც თავდაცვით ან უსაფრთხოების ორგანიზაციას. მას უფრო სადისკუსიო, მუდმივმოქმედი დიპლომატიური ფორუმის სახე აქვს, რომელიც ორიენტირებულია კონტრტერორსიტულ საქმიანობაზე. ზოგიერთი მკვლევარის აზრით, ეს ორგანიზაცია უფრო იმისთვისაც შეიქმნა, რომ პეკინსა და მოსკოვს ერთმანეთისთვის თვალყური ედევნებინათ. 2017 წელს ორგანიზაციას შეუერთდა ინდოეთი და პაკისტანი. ამრიგად, შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაცია პეკინისა და მოსკოვის საერთო სურვილის -

მულტიპოლარული საერთაშორისო სისტემის შექმნის ინსტიტუციურ გამოვლინებად იქცა. 2016 წელს SCO-ს ფარგლებში პეკინმა ოთხმხრივი თანამშრომლობისა და კოორდინაციის მექანიზმიც შექმნა, რომელშიც პაკისტანი, ტაჯიკეთი და ავღანეთი გაერთიანდნენ. (“China, Afghanistan, Pakistan agree to maintain regional peace, stability”, 2017). გაერთიანების პირველი შეხვედრა სინძიანში გაიმართა. ამგვარი თანამშრომლობის მექანიზმები რუსეთსა და ჩინეთს აძლევს გაფართოვებულ მანდატს რეგიონისთვის მნიშვნელოვან საკითხებზე სამჯელოდ მარავალმხივი ფორუმებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მოლაპარაკების მაგიდებზე.

შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაციის გარდა, ჩინეთი და რუსეთი, აშშ-ის გამოკლებით, კიდევ ორ სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციასა და საფინანსო ინსტიტუტში არიან გაერთიანებულნი. ესენია - BRICS (დამფუძნებელი წევრი-სახელმწიფოების აკრონიმი: ბრაზილია, რუსეთი, ინდოეთი, ჩინეთი, სამხრეთ აფრიკა) და AIIB (აზიის ინფრასტრუქტურის განვითარების ბანკი), რომელიც შემდეგ პარაგრაფში იქნება განხილული. „BRICS-ის ფორუმის შექმნა გლობალური მასშტაბით ახალი ინსტიტუციური კონტექსტის შექმნის მცდელობაა. წევრმა ქვეყნებმა შექმნეს ახალი განვითარების ბანკი და სარეზერვო ფონდი, ასევე მართავენ რეგულარურ შეხვედრებსა და წლიურ სამიტებს ფინანსთა სამინისტროების, ცენტრალური ბანკების ხელმძღვანელი პირების, მეცნიერების, ვაჭრობის, ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების სამინისტროების წარმომადგენლების, ბიზნეს-სექტორის მონაწილეობით.” (Kaczmarek, 2018, p.6) მიუხედავად იმისა, რომ მოსკოვსა და ჩინეთს დიდი რესურსები არ დაუხარჯავთ BRICS-ის ინსტიტუციურ განვითარებაზე, ეს ორგანიზაცია არა-დასავლური სახელმწიფოების მიერ შექმნილი პლატფორმის თვალსაჩინო მაგალითია.

მსგავსი ორგანიზაციების წევრობა რუსეთსა და ჩინეთს საშუალებას აძლევს რეგიონულ და გლობალურ არენაზე მოქმედების უფრო ძლიერად წარმოჩენენ და ხშირად საერთო პოზიციებიც დააფიქსირონ. ეს განსაკუთრებით შეიმჩნევა გაეროს უშიშროების საბჭოს მაგალითზე, რომელიც გლობალურ დონეზე პოზიციონირების უმნიშვნელოვანესი პლატფორმაა. უშიშროების საბჭოს ფორმატის გამოყენებით, პეკინი და მოსკოვი ხშირად აფიქსირებს საერთო პოზიციას დასავლეთის მიერ

დემოკრატიული ინიციატივებისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის მიმართულებით შემუშავებული პოლიტიკის წინააღმდეგ. ეს რეზისტენტულობა კარგად ჩანს მათ მიერ რეზოლუციების მხარდაჭერისა თუ ვეტოს დადების ხასიათში. აღსანიშნავია ის, რომ რეზოლუციის პროექტის დასაბლოკად ერთი ვეტოც საკმარისია, თუმცა 2007 წლიდან 2018 წლამდე როგორც ჩინეთმა, ასევე რუსეთმა 8 რეზოლუციას დაადო ვეტო ერთხმად. (მათ შორის, ნაშრომისთვის აქტუალურ 2014-2018 წლებში - 3-ჯერ):

- 2007 წელს, რეზოლუციის პროექტი S/2007/14 , მიანმართან დაკავშირებით;
- 2008 წელს, რეზოლუციის პროექტი S/2008/14, ზიმბაბვესთან დაკავშირებით;
- 2011 წელს, რეზოლუციის პროექტი S/2011/612 სირიასთან დაკავშირებით;
- 2012 წელს - S/2012/77 და S/2012/538 სირიასთან დაკავშირებით;
- 2014 წელს - S/2014/348, სირიასთან დაკავშირებით;
- 2016 წელს - S/2016/846, სირიასთან დაკავშირებით;
- 2017 წელს - S/2017/172, ასევე, სირიასთან დაკავშირებით.

ჩინეთმა, დამატებით 3-ჯერ გამოიყენა ვეტოს უფლება, რუსეთი საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ კი 13-ჯერ წავიდა რეზოლუციების წინააღმდეგ, დამოუკიდებლად (UN Security Council, 2018)

იმ საკითხებს შორის, რომელის მიმართაც ორ ქვეყანას სრულიად განსხვავებული ხედვები აქვს სუვერენულობისადმი მიდგომაა. ჩინეთისთვის ეს თემა სწორხაზოვანია და მისი პოლიტიკაც ამ მხრივ ერთგვაროვანია. შესაბამისად, 2008 და 2014 წლებში პეკინი რუსეთის აგრესია საქართველოსა და უკრაინის მიმართ ნეიტრალური პოზიციიდან შეხვდა. ჩინეთი არ აღიარებს „სამხრეთ ოსეთისა“ და აფხაზეთის დამოუკიდებლობას, ხოლო უკრაინასთან მიმართებაში ძინ პინმა მედიატორის როლის შეთავსებაც კი ისურვა და განაცხადა, რომ კონსტრუქციულ როლს ითამაშებს კრიზისის პოლიტიკური მოგვარების საქმეში და იმედოვნებს, რომ უკრაინა შეინარჩუნებს სოციალურ სტაბილურობასა და ეკონომიკური განვითარებას (“China's Xi says willing to help resolve Ukraine crisis”, 2017). პეკინისთვის, სწორედ ეკონომიკური განვითარებაა უსაფრთხოებისა და სტაბილურობის გარანტი. შუა აზიის ქვეყნებთან მიმართებაშიც ჩინეთი იგივე რიტორიკა აქვს.

6.2. ენერგოსექტორი

ჩინეთმა მოახერხა ის, რომ გაერდვია რუსეთის მონოპოლია ცენტრალური აზიის ბუნებრივი აირისა და ნავთობის ექსპორტზე. BRI კი მიუხედავად მის გარშემო არსებული სამართლიანი თუ ხშირად ზედმეტად სკეპტიკური კრიტიკისა მნიშვნელოვნად ამცირებს რუსულ გავლენას ამ რეგიონის ქვეყნებზე. ეს განსაკუთრებით იგრძნობა მათი „უკანა ეზოების“ ტერიტორიებზე. რუსეთისთვის ეს არის აღმოსავლეთ ევროპა და კავკასია, ჩინეთისთვის - სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზია და სამხრეთ ჩინეთის ზღვა. ცენტრალური აზია კი ორივე მათგანის უკანა ეზოა. შესაბამისად, 2013 წელის ძინ პინის მიერ ახალი აბრეშუმის გზის ინიციატივის გამოცხადების შემდეგ, ოფიციალური პეკინი მოუთმენლად ელოდა მოსკოვის რეაქციას. კრემლი პროექტთან მიმართებაში ზოგადი კომენტარებით შემოიფარგლებოდა. სწორედ ამ პერიოდიდან დაიწყო აკადემიურ და პოლიტიკურ წრეებში იმაზე ხმამაღლა საუბარი, თუ რას მოიტანდა ორი ქვეყნის ურთიერთობისთვის ჩინეთის მეგა პროექტით გამოწვეული ძალთა ბალანსის მნიშვნელოვანი რღვევა როგორც შუა აზიის, ასევე, მთელი ევრაზიის კონტინენტზე.

ჩინეთის დომინანტური პოზიცია შუა აზიის ენერგო და ინფრასტრუქტურულ სექტორზე მოსკოვისთვის დისკომფროტის შექმნილი უნდა იყოს იმ ფონზე, როცა სულ რაღაც 10 წლის წინ რეგიონი რუსეთზე იყო დამოკიდებული თავისი რესურსების საერთაშორისო ბაზარზე ექსპორტის მხრივ. ეს გარემოება მოსკოვისთვის მისთვის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვან რეგიონზე გავლენის შენარჩუნების საშუალებას აძლევდა. თუმცა, 2007 წლიდან, როცა პეკინმა ცენტრალური აზიისა და ჩინეთის დამაკავშირებელი გაზსადენების მშენებლობა დაიწყო, რეგიონის რესურსების ექსპორტი რუსეთის გვერდის ავლით გახდა შესაძლებელი. აღსანიშნავია ისიც, რომ გაფართოვებული ეკონომიკური ინტერესები ცენტრალური აზიის ქვეყნებში ნიშნავდა იმას, ეკონომიკური საქმიანობის სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად, პეკინს, უსაფრთხოების პროფილის გაზრდაც მოუწევდა იმ რეგიონში, სადაც რუსეთის

რამოდენიმე სამხედრო ბაზა დეკადების მანძილზე არსებობს. ის ფაქტი, რომ ძინ პინმა ახალი აბრეშუმის გზის შესახებ ინიციატივა ყაზახეთის დედაქალაქ ასტანაში გააჟღერა, მოსკოვისთვის დისკომფორტის შექმნის დამატებითი ფაქტორი უნდა გამხდარიყო. ყაზახეთი შუა აზიის ყველაზე დიდი და მდიდარი ქვეყანაა, რომელიც რეგიონში რუსეთის უმთავრეს პარტნიორად ითვლება.

2014 წლის უკრაინის მოვლენებმა გარდამტეხი როლი შეასრულა კრემლის პოზიციის ჩამოყალიბებაზე BRI-ის მიმართ. დასავლეთის მიერ დაწესებულმა სანქციებმა და უკრაინის, როგორც პოსტ-საბჭოთა სივრცეში სიდიდით მეორე ეკონომიკის დაკარგვამ სავაჭრო პარტიორად, მოსკოვი ჩიხში შეიყვანა. კრემლს დასავლეთის წნეხიდან თავის დასაღწევად სხვა ქვეყნის ეკონომიკურ ორბიტაზე გადასვლა აიძულა. საბოლოოდ, 2015 წლის მარტში რუსეთი შეუერთდა აზიის ინსფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკს (Gabuev, 2015), რომელიც აშშ-ის მიერ დონმირებული მსოფლიო ბანკის ალტერნატივად ითვლება, როგორც ჩინეთის მიერ საპირწონედ შექმნილი მსოფლიო ფინანსური ინსტიტუტი. თავის მხრივ, აშშ აქტიურად ცდილობდა თავისი პარტიორების ბანკის წევრობისგან აცილებას, თუმცა მხოლოდ იაპონია და თავისი თავი „გადაარჩინა“ (Parker, 2015).

რაც შეეხება თავად რუსეთსა და ჩინეთს შორის პარტიორობას ენერგოსექტორში, უკვე 2015 წლისთვის, რუსეთი ჩინეთისთვის ნავთობის მიმწოდებელი ნომერ პირველი ქვეყანა გახდა, გადაუსწრო რა საუდის არაბეთს. ამისდა მიუხედავად ორ ქვეყანას შორის ენერგორესურსებზე ვაჭრობის განსხვავებული პრაქტიკა შეინიშნება. მაგალითისთვის, პეკინი, მრავალრიცხოვანი მომწოდებლებისა და ამ მომწოდებლებისთვის ჩინეთის მიმზიდველი მარკეტის გათვალისწინებით, მათთან ფასებზე ვაჭრობს და, საბოლოოდ, საკმაოდ ხელსაყრელ შეთანხმებებსაც აღწევს. რუსეთი კი მიჩვეულია თვითნებურად აკონტროლოს ფასები და იმ ქვეყნებში, სადაც ენერგორესურსების ექსპორტს ეწევა, ალტერნატიული მიმწოდებლები შეუზღუდოს (Luhn, Walker, Sedghi & Rice-Oxley, 2015)

მიუხედავად ამისა, 2015 წელს რუსეთსა და ჩინეთს შორის მნიშვნელოვანი ხელშეკრულება დაიდო - 55 მილიარდი დოლარის ღირებულების „ციმბირის ენერჯის გაზსადენი“, რომელიც აღმოსავლეთ ჩინეთს მომდევნო 30 წლის მანძილზე 38 მილიარდი კუბური მეტრი მოცულობის ბუნებრივი აირით წლიურად მოამარაგებს. მეორე შეთანხმება, რომლის ფარგლებშიც ალტაიდან მომავალი გაზსადენი რესურს მიაწვდის დასავლეთ ჩინეთს ამავე წლის ნოემბერში გაფორმდა და მომდევნო 30 წლის მანძილზე წლიური 30 მილიარდი კუბური მეტრი მოცულობის ბუნებრივი აირით მომარაგების პოტენციალი აქვს (“Power of Siberia Pipeline”, 2018).

პირველი პროექტის მშენებლობა თითქმის დასრულებულია, თუმცა მეორე შეთანხმების განსახორციელებლად რუსეთის წინააღმდეგ გატარებული ეკონომიკური სანქციებისა და რუსული რუბლის გაუფასურების ფონზე, გაზპრომს ჯერჯერობით არ ყოფნის. რუსული რუბლის გაუფასურების კონტექსტში უნდა აღინიშნოს, რომ მოსკოვსაც და პეკინსაც აქვთ საერთო სურვილი, შეასუსტონ ამერიკული დოლარის, როგორც მსოფლიოს სარეზერვო ვალუტის დომინანტური პოზიცია. ამასთან, რუსეთი 2015 წლიდან იღებს ჩინურ იუანს ენერჯო რესურსების მიწოდების სანაცვლოდ, რაც, მეტწილად, ისევ და ისევ დასავლურ ფინანსურ ინსტიტუტებთან გაუარესებული ურთიერთობებითაა განპირობებული.

6.3. სამხედრო წვრთნები და კიბერუსაფრთხოება

2015 წლის მაისში რუსეთმა და ჩინეთმა ხმელთაშუა ზღვის წყლებში საერთო სამხედრო წვრთნები - საზღვაო ომის სიმულაცია - ჩაატარეს. ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროზე არც ერთ ქვეყანას ეკუთვნის სანაპიროს ნაგლეჯიც კი. ხმელთაშუა ზღვა კი, ტრადიციულად, ჩრდილო-ატლანტიკური ალიანსის შიდა ზღვად ითვლება. ამიტომაც, ეს წვრთნები საკმაოდ პროვოკაციულ მესიჯს ატარებდა - აღმოსავლეთის ახალი, ძლევამოსილი ალიანსის კუნთების თამაში დასავლეთ ევროპის „უკანა ეზოში“. ეს

წვრთნები დასავლეთის წინააღმდეგ პოტენციური კონფლიქტის სცენარით მიმდინარეობდა.

„ადამიანები, რომლებიც ამ ორი ქვეყნის კავშირს „მოსახერხებელი კავშირის“ ნარატივში განიხილავენ, ვერ ხედავენ უფრო დიდ სურათს“ - განმარტავს გილბერტ როზმანი. მისი აზრით, პარტიორობის მსგავსი გამოვლინებები ასახავს მცდელობებს - შეიქმნას განსხვავებული სახის საერთაშორისო წესრიგი“. (Williams, 2015, paragraph 6) მიუხედავად ამისა, ორ ქვეყანას შორის სამხედრო ალიანსის ფორმალიზების შანსები საკმაოდ დაბალია და ეს მათ საჯარო რიტორიკაშიც შეიმჩნევა. პეკინი და მოსკოვი მუდმივად აფიქსირებენ მზაობას იყვნენ ერთმანეთის პარტნიორები, მაგრამ არა აპრიორი მეკავშირეები.

2018 წლის სექტემბერში რუსეთისა და ჩინეთის კიდევ ერთი, ამჯერად ბოლო დეკადების მანძილზე ყველაზე ფართომასშტაბიანი სამხედრო წვრთნები გაიმართა. ომის სიმულაციის არეალი ამჯერად აღმოსავლეთ ციმბირი იყო (“Russia and China hold the biggest military exercises for decades”, 2018) წვრთნები სახელად Vostok-2018 თითქმის ერთი კვირა გაგრძელდა და მასში ჩართული იყო 300,000-მდე რუსი ჯარისკაცი, 36 000-მდე სამხედრო ტრანსპორტი, 80 გემი, 1000-მდე საჰაერო ძალის ერთეულები, ვერტმფრენები, დრონები და 3500-მდე ჩინელი ჯარისკაცი. რამოდენიმე დღით ადრე, მინ პინისა და პუტინის შეხვედრაზე ვლადივასტოკში პუტინმა განაცხადა, რომ რუსეთსა და ჩინეთს სანდო კავშირები აქვთ პოლტიკურ, უსაფრთხოებისა და თავდაცვის სფეროებში, ხოლო კომუნისტური პარტიის პირველმა პირმა ეს გამოსვლა გაამყარა ორი ქვეყნის მეგობრობის სამომავლო გაძლიერების აღთქმით (Chita, 2018)

აღსანიშნავია, რომ მსგავს მასშტაბთან მიახლოებული სამხედრო წვრთნა ბოლოს 1981 წელს გაიმართა ვარშავის პაქტის ქვეყნების მონაწილეობით, სახელწოდებით Zapad-81 და იგი საბჭოთა დროის უდიდესი საომარი სიმულაცია იყო 150 000-მდე ჯარისკაცის მონაწილეობით. „აღმოსავლეთი - 2018“ , როგორც „დასავლეთი - 1981“-ის ერთგვარი Deja vu ბევრის გონებაში გაიელვებდა. ასევე, აქამდე ჩატარებულ

„აღმოსავლეთის“ წვრთნებში რუსეთის თეორიული მეტოქე ჩინეთი იყო, ამჯერად კი წვრთნებში ჩინეთი რუსეთის მხარეს მოგვევლინა, რაც ცალსახად მიანიშნებს ორი ქვეყნის საერთო მიზნებზე, წარმოაჩინონ უფრო მსხვილი ძალისგან მომდინარე საფრთხე და აჩვენონ მის წინააღმდეგ თანამშრომლობის მზაობა.

ამ წვრთნების ბუნებაზე CIA-ის ყოფილი ანალიტიკოსის ქრისტოფერ ჯონსონის აზრით, აშშ თავდაჯერებულია იმაში, რომ ეს ორი დიდი მეზობელი ზედმეტად არასდროს დაუხლოვდება ერთმანეთს, რადგან მათ შორის უნდობლობა მაინც არსებობს. რუსეთის გადმოსახედიდან კი, როგორც ამას კარნეგი მოსკოვი ცენტრის ანალიტიკოსი აღწერს, წვრთნებში ჩინეთის მონაწილეობა ორ მესიჯს აგზავნის. ერთი პეკინისთვის არის განკუთვნილი, ხოლო მეორე ვაშინგტონისთვის. მიუხედავად იმისა, რომ ჩინეთი და რუსეთი ფორმალური მოკავშირეები არ არიან, ჩინეთისთვის თავისი უახლესი სამხედრო ტექნოლოგიის მიყიდვით და მის ფართომასშტაბიან სამხედრო წვრთნებში მოპატიჟებით, პუტინი პეკინს აჩვენებს, რომ ჩინეთი რუსეთისთვის საფრთხედ აღარ აღიქმება. არც თუ შორეულ წარსულში, რუსეთის ლიდერები შიშისა და ეჭვის თვალთ უყურებდნენ ჩინეთის მიერ ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის ათვისების პერსპექტივებს. ამის საპასუხოდ კი პეკინმა უფრო მსხვილი დაფინანსება უნდა გამოეყოს რუსეთს, რათა იგი გაუმკლავდეს ამერიკულ სანქციებს. ამავდროულად, კრემლიდან თეთრ სახლში იგზავნება სიგნალი - თუ აშშ-ს არ სურს ჩინეთ-რუსეთის უფრო მეტად დაახლოვება, ამ სანქციებით რუსეთის კუთხეში მიმწვედვეა უნდა შეწყვიტოს (Russia and China hold the biggest military exercises for decades, 2018).

რაც შეეხება კიბერუსაფრთხოების სფეროში თანამშრომლობას, მიუხედავად ჰუავეის გლობალური წარმატებისა, ორივე ქვეყნისთვის აშშ-ის დომინანტი პოზიცია ამ მხრივაც შემაწუხებელია. 2015 წლის იანვარში შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაციის წევრმა ქვეყნებმა გაეროს გენერალურ ასამბლეას წარუდგინეს საინფორმაციო უსაფრთხოების საერთაშორისო ქცევის წესების განახლებული ინიციატივა, რომელიც „კიბერ-სუვერენიტეტის“ დაცვის იდეას უსვამს ხაზს (Gribsby, 2015) როგორც ჩანს,

პეკინი და მოსკოვი კიბერსივრცეშიც კი აშშ-ის მიერ შევიწროვებულად გრძნობს თავს. ასევე, გარკვეული სოციალური ქსელებისა და გვერდების დაბლოკვით (ცნობილია, რომ ჩინეთს, facebook-ის და სხვა ამერიკული ქსელების ჩინური დუბლიკატები აქვს შექმნილი) ორივე ქვეყანა ცდილობს თავის სასარგებლოდ დაარეგულიროს ვირტუალური რეალობაც კი. ამასთან, ნაშრომის წინა თავებში აღნიშნული თავდაუსხმელობის პაქტი რუსეთსა და ჩინეთს შორის, რომელიც კიბერსივრცეზე ვრცელდება, ტექნოლოგიებისა ინფორმაციის გაზიარების პლატფორმასაც ქმნის, რომელიც გარე ძალის თავდასხმას მეტად რთულს გახდის.

მიუხედავად იმისა, რომ პეკინი გავლენის გაფართოვების არაკონვენციურ გზებს მიმართავს, მან თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენება გლობალურ ასპარეზზე აქტიურად დაიწყო და ერთგვარ ჰიბრიდულ იარაღადაც აქცია. კერძოდ, ჩინეთმა დაიწყო კომუნიკაციებისა და ტექნოლოგიების გიგანტის - ჰუავეის გამოყენება ციფრული კავშირგაბმულობის ჩინური ვერსიის პოპულარიზაციის მიზნით. ეს აქტივობები სრულებითაც არ ჯდება „ჰარმონიული თანაცხოვრების“ ნარატივში. ჰუავეი 2018 წელს საერთაშორისო სკანდალში გაეხვა, როცა დეკემბერში კომპანიის დამფუძნებლის შვილი კანადაში დააპატიმრეს. სასამართლო მას აშშ-ის რამოდენიმე ბანკისთვის ჰუავეის ირანთან კავშირებზე ცრუ ინფორმაციის მიწოდებას ედავებოდა („Huawei CFO Meng Wanzhou arrested in Canada, faces extradition to United States“, 2018). თებერვალში კი აშშ-ის სადაზვერვეო კომიტეტს ჰუავეის საქმიანობასთან დაკავშირებით სადაზვერვეო სამსახურების ხელმძღვანელმა პირებმა ანგარიში წარუდგინეს. გამოძიების ფედერალური ბიუროს ხელმძღვანელმა კომიტეტს მოახსენა, რომ ამერიკელებმა თავი უნდა შეიკავონ ჰუავეის მიერ შემოთავაზებული სერვისებისა და პროდუქტების შეძენისგან. „ჩვენ ძალიან გვაწუხებს ის რისკები, რომელიც ჩვენს სატელეკომუნიკაციო სივრცეში იმგვარი კომპანიების პოზიციების გამყარებას უკავშირდება, რომლებიც არ იზიარებენ ჩვენს ღირებულებებს. ეს ამ კომპანიებს საშუალებას აძლევს ინფორმაცია არაკანონიერი გზებით მოპოვონ და შეუმჩნეველად ჩაერთონ ესპიონაჟში“ (“Six top US intelligence chiefs caution against buying Huawei phones“, 2018). აღსანიშნავია, რომ ევროპის რამოდენიმე სახელმწიფომ სრულად ან ნაწილობრივ აკრძალა სამთავრობო

უწყებებში ჰუავეის მობილური ტელეფონების გამოყენება (“Poland detains employee of Chinese tech giant Huawei on spying charges”, 2019).

თუ ჩინეთისთვის ჰუავეი წარმატებული ეკონომიკური ტრანსფორმაციის მოდელია და ინოვაციების, ტექნოლოგიური განვითარების სიმბოლო, დასავლეთისთვის იგი ჰიბრიდულ საფრთხეს წარმოადგენს. ეს გარემოებები კიდევ ერთხელ მიანიშნებს იმაზე, რომ ჩინეთის ამბიციები არის გლობალური და იგი მსგავსი გზებით ცდილობს ევრაზიის კონტინენტზე და მის მიღმა თავისი პოზიციების გამყარებს. BRI-ის რეალიზაციით კი მიიღწევა ვაჭრობისა და ინფორმაციის გაზიარების ეს კომპლექსური ქსელი ჩინეთის და არა ევროპისა და აშშ-ის გავლით, რაც საბოლოო ჯამში, გლობალური ძალის ცენტრის დასავლეთიდან აღმოსავლეთში გადმოტანის მიზანს ემსახურება.

6.4. არაფორმალური ალიანსი

2015 წლის მაისში ძინ პინი და პუტინი ერთმანეთს მოსკოვში შეხვდნენ და ერთმანეთს აღუთქვეს ევრაზიის ეკონომიკური კავშირისა და აბრეშუმის გზის ეკონომიკური ქამრის სინგერიის შესახებ. ეს შეხვედრა იმგვარი მოვლენათა წყებით გაგრძელდა, რომელიც რბილი დაბლანსებისთვის დამახასიათებელ არაფორმალური ალიანსის ელემენტებს შეიცავს. ეს განსაკუთრებით შეინიშნება ჩინეთის BRI-ის და პუტინის „დიდი ევრაზიის“ იდეების თანხვედრაში.

მაისში ქვეყნებს შორის 32 ორმხრივ შეთანხმება გაფორმდა, მათ შორის 6 მილიარდი აშშ დოლარის ინვესტიცია რუსეთის ქალაქთაშორისი რკინიგზის ასაშენებლად და საინფორმაციო უსაფრთხოების შესახებ შეთანხმება, რომელმაც კიბერსივრცეში „თავდაუსხმელობის პაქტის“ სახელით გაეცნო მედიას (Roth, 2015). ოფიციალური ხელმოწერის შემდგომ გამართულ პრესკონფერენციაზე პუტინმა ყურადღება გაამახვილა ორ ქვეყანას შორის ეკონომიკური თანამშრომლობის

მნიშვნელობაზე და დეტალრად აღწერა ამ სექტორებში განხორციელებული და დაგეგმილი აქტივობები, თუმცა შეხვედრის მთავარი მიზნის შესახებ საკმაოდ ბუნდოვანი მესიჯები გააუღერა. პუტინმა აღნიშნა, რომ ევრაზიის ინტეგრაციის პროექტი და SREB ერთმანეთთან ჰარმონიაშია და პროექტების გარშემო დადებული ხელშეკრულებების საბოლოო მიზანი მთელი ევრაზიის კონტინენტზე საერთო ეკონომიკური სივრცის შექმნაა. ამ ინტეგრაციასთან დაკავშირებით იდენტური მესიჯი გააუღერა ძინ პინმაც, თუმცა მან ორ ქვეყანას შორის „ახალი სახის საერთაშორისო ურთიერთობების“ ჩამოყალიბებაზეც ისაუბრა და ამ საქმეში შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაციასა და სხვა მულტილატერალური ინსტიტუტების მნიშვნელობაზეც გაამახვილა ყურადღება. (“Press statements following Russian-Chinese talks”, 2015) ეს მესიჯიც მინიშნებაა იმასთან დაკავშირებით, რომ რუსეთი და ჩინეთი ამ ინსტიტუტებსა და საერთო პროექტებში თანამშრომლობით მათთვის ხელსაყრელი საერთაშორისო სისტემის ჩამოყალიბებისთვის იბრძვიან.

2017 წლის მაისში პეკინში BRI-ის ფორუმი გაიმართა, რომელსაც 100-ზე მეტი ქვეყნისა და 60-ზე მეტი საერთაშორისო ორგანიზაციის წარმომადგენელი დაესწერო. ქვეყნის პირველ პირებს შორის იყო პუტინიც. აშშ-ის ახლადარჩეულმა პრეზიდენტმა დონალდ ტრამპმა ფორუმზე ეროვნული უსაფრთხოების საბჭოს აზიის განყოფილების ხელმძღვანელი მიაველინა. ფორუმზე გამოსვლის დროს ძინ პინმა კიდევ ერთხელ გაუსვა ხაზი ჰარმონიული თანაარსებობის იდეას. მისი თქმით, სარტყლისა და გზის პროექტების მეშვეობით მოიძებნება გლობალური განვითარებისა და მსოფლიოს ეკონომიკური გლობალიზაციის რე-ბალანსირების გზები (Rapoza, 2017). სიტყვებში აშკარად იგრძნობა მინიშნება იმის შესახებ, რომ მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში, რომელთა ეკონომიკურ ცხოვრებაშიც აშშ დომინირებს, ჩინეთმა მისი ჩანაცვლების მზაობა გამოთქვა. მისი გამოსვლის დიდი ნაწილი ინიციატივის გამოცხადებიან 2017 წლამდე - ანუ ოთხი წლის განმავლობაში განხორციელებული პროექტების მიმოხილვას დაეთმო (Full text of President Xi's speech at opening of Belt and Road forum, 2017) ამ ტექსტშიც დაკავშირებადობა საკმაოდ ბევჯერ გამოყენებული სიტყვა იყო. ტექსტის ანალიზის შედეგად სხვა ყველაზე ხშირად გამოყენებულ სიტყვებს შორისაა

განვითრება, თანამშრომლობა, შენება, გაცვლა, მოგება, საერთო. ძინ პინის ეს გამოსვლა, საბოლოოდ, 2017 წლამდე BRI-ის გარშემო არსებულ ჩინურ სულისკვეთებას იმეორებს.

პუტინის გამოსვლა ფორუმზე სრულ თანხვედრაშია ძინ პინის ტექსტთან იმ განსხვავებით, რომ რუსეთის პირველი პირი ამ თანამშრომლობის ფარგლებში მეტ დატვირთვას ანიჭებს ევრაზიის და მომავალში მისი მნიშვნელობის გაზრდას. ამასთან დაკავშირებით პუტინმა გამოსვლის დასკვნით ნაწილიში საკმაოდ ხმამაღალი განცხადებაც გააკეთა:

„მსურს ავღნიშნო, რომ რუსეთი ამ პროექტს არ უყურებს როგორც მხოლოდ და მხოლოდ სახელმწიფოებისა და ეკონომიკების დამაკავშირებელ პლატფორმას. ამ პარტიორობამ უნდა შეცვალოს კონტინენტის ეკონომიკური და პოლიტიკური ლანდშაფტი და მოიტანოს მშვიდობა, სტაბილურობა და კეთილდღეობა ევრაზიისთვის. ნათელია, რომ ჩვენს მოქალაქეებს სჭირდებათ, რომ თავი უსაფრთხოდ იგრძნონ და ხვალინდელი დღის იმედი ჰქონდეთ, რათა გაიუმჯობესონ თავიანთი ოჯახების ეკონომიკური მდგომარეობა და ცხოვრების ხარისხი. ჩვენი მოვალეობაა ამ შესაძლებლობების განხორციელების დაცვა. ამ მხრივ, დიდი ევრაზია აბსტრაქტული გეოპოლიტიკური წყობა არ არის, არამედ ის, ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე, ცივილიზაციების დამაკავშირებელი პროექტია, რომელსაც დიდი მომავალია აქვს“ (Belt and Road international forum, 2017, paragraph 29-32)

პუტინმა BRI ევრაზიის ეკონომიკური კავშირს, შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაციისა და ASEAN-საც დაუკავშირა უფრო გაფართოვებული ევრაზიული თანამშრომლობის წარმოსაჩენად.

BRI და ევრაზიული კავშირი, ერთი შეხედვით, ერთმანეთთან იმთავითვე შეუთავსებელია. BRI-ის ხედვაა ერთმანეთთან დააკავშიროს მსოფლიოს სამ კონტინენტზე გადაჭიმული ბაზარი და შეკრას გლობალური ვაჭრობის წრე, რომლის მამომრავებელი ძალაც ჩინეთი იქნება და რომლისგანაც სარგებელს მეტწილად

პროექტში ჩართული ყველა მხარე მიიღებს. ევრაზიული კავშირი ამ მხრივ სრულად საპირისპირო იდეას ეფუძნება - შექმნას ჩაკეტილი სავაჭრო სივრცე, საიდანაც მრავალმხრივ სარგებელს უფრო მეტად რუსეთი მიიღებს, ვიდრე კავშირში გაერთიანებული სხვა ქვეყნები. ამასთან, ცენტრალური აზიის სახელმწიფოები ჩინეთთან SREB-ის ფარგლებში ორმხრივ ხელშეკრულებებს აფორმებენ და თავს არიდებენ მოსკოვის ჩართულობას მიუხედავად რუსეთის მოთხოვნისა, რომ ამგვარი ხელშეკრულებები უკვე ევრაზიის ეკონომიკური კავშირის ჩართულობით უნდა გაფორმდეს. 2015 წლიდან 2018 წლამდე არ შეინიშნება ამ ორი პროექტის ინტეგრაციისკენ გადადგმული ხელშესახები ნაბიჯები. მეტიც, არ არსებობს კოორდინაციის მექანიზმი, რომელიც მომავალ აქტივობებსა და შეთანხმებებს დაგეგმავს.

დასტურდება, რომ ამ ორი პროექტის გაერთიანებას პრაგმატული ეკონომიკური თანამშრომლობის ნიშნები არ აქვს. ეს კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს ნაშრომში წარმოდგენილ მოსაზრებას იმის შესახებ, რომ დიპლომატიური ფორუმები, საერთო ინსტიტუტებში გაერთიანება და ეკონომიკურ ინტეგრაციაზე საუბარი თანამშრომლობის ისეთ ფორმას მიეკუთვნება, რომელიც ამ ორ ქვეყანას ახალი საერთაშორისო სისტემის პიონერებად და დასავლეთის მიერ დომინირებული სისტემის ალტერნატივად წარმოაჩენს. ამასთან, ჩინეთი არგაცხადებულ, თუმცადა ნაშრომში წარმოჩენილ მოტივაციას შეცვალოს ჯერ ისევ დასავლური ცივილიზაციის მიერ დომინირებული საერთაშორისო სისტემა - რუსეთთან თანამშრომლობით აღწევს. რუსეთი კი აშშ-სგან მომავალ წნეხთან გასამკლავებლად, ჩინეთის მიერ შემოთავაზებული თანამშრომლობის მექანიზმებს იყენებს. შანხაის საერთაშორისო სტრატეგიისა და პოლიტიკის ანალიზის ინსტიტუტის ხელმძღვანელის სიტყვებით, პეკინი და მოსკოვი იზიარებენ სტრატეგიულ ხედვას იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა აიცილონ აშშ-ის გავლენა ევრაზიის კონტინენტზე. „ჩინეთს, ისევე როგორც რუსეთს, არ სურს ორ ფრონტზე ომი. ამიტომაც ჩინეთი აღმოსავლეთს, ხოლო რუსეთი - დასავლეთს“ (Trofimov, 2019, paragraph 8)

მსგავსად, სერგეი კარაგანოვის აზრით, რუსეთი და ჩინეთი დე-ფაქტო პარტნიორები არიან, მიუხედავად იმისა, რომ მათ შორის ფორმალური ალიანსი მომავალში გამორიცხულია. რუსეთი ჩინეთის ეკონომიკაზე დამოკიდებული, ხოლო ჩინეთი რუსეთის გარეშე ვერასდროს შეინარჩუნებდა ძლიერ პოზიციას აშშ-სთან უკვე შეუქცევად დაპირისპირებაში (Trofimov, 2017) ვალდაის კლუბის ანგარიშში კი ვკითხულობთ: „რუსეთი, ჩინეთი ყაზახეთი და შუა აზიის სხვა ქვეყნები, ასევე ირანი, მონღოლეთი და სხვა ქვეყნები იზიარებენ საერთო საგარეო და, რიგ შემთხვევებში, საშინაო საფრთხეებს: რელიგიურ ექსტრემიზმს, გარემოსდაცვით გამოწვევებს, წყლის დეფიციტს, ნარკოტიკებით ვაჭრობას და ექსტრარეგიონული ძალების მიერ განხორციელებული პოლიტიკის უარყოფით შედეგებს (Toward the Great Ocean 3 - Creating Central Eurasia, 2015, p. 6)

ამერიკული პერსპექტივიდან, BRI წარმოადგენს ჩინეთის კომუნისტური პარტიის მცდელობას, ძირი გამოუთხაროს საერთაშორისო წესრიგის უსაფრთხოებისა და ეკონომიკურ არქიტექტურას. პეკინის ამგვარი ხელგაშლილობა და სხვადასხვა კონტინენტზე გაფართოება კი ამერიკული საერთაშორისო ინსტიტუტებისა და გავლენების ხარჯზე მიმდინარეობს (Greer, 2018). აშშ-ს ამ შიშებმა რამოდენიმე მიმართულებით ჰპოვა გამოხატულება. მაგალითისთვის, აზია-წყნარი ოკეანის ეკონომიკური თანამშრომლობის სამიტზე, ავსტრალიამ, იაპონიამ და აშშ-მ გამოაცხადეს სამმხრივი ინვესტირების ინიციატივის შესახებ, რომლის მეშვეობითაც სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ინსფრასტრუქტურულ პროექტებს დაფინანსების მზაობა გამოთქვეს. ასევე, აშშ-ჩინეთის ეკონომიკისა და უსაფრთხოების შესწავლის კომიტეტმა რეკომენდაცია გასცა დამატებითი ფონდის შესაქმნელად დამატებითი ორმხრივი დახმარების გამოსაყოფად იმ ქვეყნებისთვის, რომლებიც მოწყვლადნი არიან ჩინეთის ეკონომიკური და დიპლომატიური წნეხის მიმართ (Lee, 2018)

7. რბილი დაბალანსების თეორია

7.1. ძალთა ბალანსიდან - საფრთხის დაბალანსებამდე

სტრუქტურული ნეორალისტური სკოლის წარმომადგენლების მიხედვით სახელმწიფოები საერთაშორისო სისტემაში ოპერირებენ თვითგადარჩენიდან მსოფლიო ჰეგემონობის დიაპაზონში (Waltz, 1979) ეს მოსაზრება თავის მხრივ, ეფუძნება საერთაშორისო სისტემის ანარქიულობის შესახებ, სადაც არც ერთ სახელმწიფოს გააჩნია ლეგიტიმური ძალაუფლება მეორეზე და სადაც ყველა მათგანმა თავადვე უნდა უზრუნველყოს საკუთარი უსაფრთხოება. შესაბამისად, მირშიმერის ფორმულირების მიხედვით „საერთაშორისო სისტემა წარმოდგენილია, როგორც სასტიკი არენა, სადაც სახელმწიფოები ეძებენ და იყენებენ შესაძლებლობებს, რათა ისარგებლოს ერთმანეთით და, შესაბამისად, ცოტა მიზეზი აქვთ იმისთვის, რომ ერთმანეთს ენდონ“ (Mearsheimer 1994, p.10) ამისდა მიუხედავად, თვითდახმარების სისტემა სახელმწიფოებისთვის აპრიორი უფრო მეტად უსაფრთხო გარემოს არ ქმნის და ხშირად ქვეყნები უსაფრთხოების დილემის წინაშე აღმოჩნდებიან, რაც აქტორებს რთულ სიტუაციაში აყენებს და აიძულებს მუდმივად თვალი ეჭირონ ერთმანეთზე.

რეალიზმის სკოლის უმთავრესი ქვაკუთხედია ძალთა ბალანსის თეორია, რომლის მიხედვითაც ზემოაღნიშნული სისტემის ბუნების გათვალისწინებით და დაუბალანსებელი სისტემის პირობებში, სახელმწიფოები ცდილობენ გაძლიერდნენ და დაუხლოვდნენ სხვა სახელმწიფოებს, რათა სისტემაში ძალთა გადანაწილება დააბალანსონ. ამიტომაც, ნებისმიერი სისტემის შემთხვევაში, არსებობს ბალანსირების ზოგადი ტენდენცია, განსაკუთრებით კი ისეთი აქტორის წინააღმდეგ, რომლსაც ჰეგემონური მისწრაფებები აქვს ან სისტემაში დომინირებას ინარჩუნებს.

ძალთა ბალანსის თეორეტიკოსებისთვის ცივი ომის ბიპოლარულმა სისტემამ ახალი რეალობა შექმნა. ამ დროისთვის, ცენტრალურ შეკითხვას წარმოადგენდა ის, თუ

რომელი სახელმწიფოები მიემხრობოდნენ აშშ-ს და რომლები - საბჭოთა კავშირს. ამის ფონზე სტივენ ვოლტმა ტრადიციული ძალთა ბანალისის თეორიის მოდიფიცირებული ვარიანტი შემოგვთავაზა, რასაც „საფრთხის ბალანსი“ დაარქვა. მან აქტორის ძალა და მისგან მომდინარე საფრთხე ერთმანეთისაგან განაცალკევა. ვოლტის განმარტებით, სახელმწიფოები, როგორც წესი, ბალანსის პოლიტიკას აწარმოებენ არა ყველაზე ძლიერი სახელმწიფოს წინააღმდეგ, არამედ ისეთი აქტორის წინააღმდეგ, რომელიც მათთვის ყველაზე მეტად საფრთხისშემცველია. საფრთხეს შეიძლება შეიცავდეს რამოდენიმე გარემოება და ფაქტორი: მისი საერთო ძალა, გეოგრაფიული მდებარეობა, თავდასხმის შესაძლებლობები და თავდასხმის განზრახვები. (Walt, 2010). ვოლტმა ამგვარად ახსნა ის ფენომენი, თუ როგორ მოახერხა აშშ-მა მიერ საბჭოთა კავშირზე უფრო ძლიერი ალიანსის ჩამოყალიბება.

ცივი ომის დასრულების შემდეგ, საერთაშორისო ურთიერთობების მკვლევართა მნიშვნელოვანი ნაწილი თანხმდებოდა იმაზე, რომ საერთაშორისო სისტემა დომინირებული იყო აშშ-ის მიერ და უნიპოლარული სისტემა სახელმწიფოებს შორის მეტი დამაბულობის და გრძელვადიან პერსპექტივაში დაპირისპირების ნიადაგს ქმნიდა. ეს მოსაზრება 21-ე საუკუნის პირველი დეკადის მიწურულს და მეორე დეკადის კვალდაკვალ დადასტურდა. აშშ-ის დომინირებით შევიწროვებულმა და რეჟიმის გადარჩენით მოტივირებულმა რუსეთმა ყოფილ გავლენის სფეროებში აგრესიული მოქმედებები დაიწყო. მეტიც, უკვე დადასტურებული ინფორმაციით, ჩაერია აშშ-ის პრეზიდენტის არჩევნებში (Russian Hacking and Influence in the U.S. Election, 2018) ჩინეთმა საერთაშორისო სისტემაში დიდი ძალის სტატუსის დასამკვიდრებლად გლობალური მასშტაბით მოქმედებები დაიწყო ისეთ რეგიონებშიც კი, სადაც არც კულტურული, არც ისტორიული და არც განსაკუთრებული სტრატეგიული მიზნები გააჩნდა, პარალელურად კი აშშ-სთან სავაჭრო ომში ჩაება. ამას თან ერთვის ორივე სახელმწიფოს მხრიდან თითქმის მუდმივი კიბერთავდასხმები აშშ-ის დემოკრატიულ ინსტიტუტებზე, ხოლო ჩინეთის მხრიდან ახალი ტექნოლოგიების გამოყენებით გლობალური სათვალთვალო ინფრასტრუქტურის შექმნისკენ მიამართული

მოქმედებები. ორივე სახელმწიფოსთვის, აშშ ისევ აღიქმება თუ არა ერთდაერთ, ერთ-ერთ მოწინავე და რეგიონული ჰეგემონებისთვის ყველაზე საშიშ ძალად.

7.2. საფრთხის დაბალანსებიდან რბილ დაბალანსებამდე

ნაშრომში წარმოდგენილი ანალიზისა და წინა თავში განხილული მოცემულობებით, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ 21-ე საუკუნის მეორე დეკადაში საერთაშორისო სისტემა მკაცრად უნიპოლარულად არ აღიქმება, რუსეთისა და ჩინეთის ქმედებები და საჯარო რიტორიკა მიაჩნებდა იმაზე, რომ ორივე სახელმწიფოსთვის, აშშ და დასავლეთის მიერ დომინირებული სისტემა საერთოდ გამოწვევა. სახეზეა დიდ ძალთა მეტოქეობის დაბრუნება, რომელიც აღიარებულია აშშ-ის დავდაცვისა და უსაფრთხოების დოქტრინებში (“Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community”, 2018) ამასთან ამ სისტემაში არც ერთ აქტორს აქვს იმდენად დიდი ძალა, რომ დამოუკიდებლად დაბალანსოს მოწინავე სახელმწიფო (Pape 2005, p,11)

ცივი ომის შემდეგ, აშშ მსოფლიოს მოწინავე ძალად მოგვევლინა და ამ ძალის ერთ-ერთი გამოვლინებები იყო ახლო აღმოსავლეთისა და სამხრეთ აზიის რეგიონში წარმოებული ომები. მოგვიანებით, ჩინეთმა დაიწყო აგრესიული პოლიტიკის გატარება სრუტის გადაღმა და სამხრეთ ჩინეთის ზღვაში და რუსეთმა თავის დასავლეთ საზღვრებთან, პოსტსაბჭოთა სივრცეში. ძალთა ბალანსის თეორიის მიხედვით, თითოეულ შემთხვევაში, სხვა სახელმწიფოებს უნდა ეწარმოებინათ დაბალანსების პოლიტიკა, სამხედრო ბლოკებში გაერთიანებით და ახალი ალიანსების შექმნით, აგრესიულად განწყობილი სახელმწიფოს წინააღმდეგ. თუმცა, მსგავს მოქმედებებს ადგილი არ ჰქონია. ამის მიზეზი მკვლევართა ერთი ნაწილისთვის იყო ის, რომ ამ სახელმწიფოებმა ჩათვალეს, რომ აშშ მათ სუვერენულობას საფრთხეს არ შეუქმნიდა და თავს იკავებდნენ ამკარად მის წინააღმდეგ მიმართული საერთო მოქმედებებისგან.

აგრესიული დაბალანსებისკენ მიმართული აქტივობების არ არსებობა არ ნიშნავს, რომ ძალთა ბალანსის თეორია რელევანტური აღარ არის. მან, უბრალოდ, სახე და

გამოხატვის ფორმა იცვალა. სწორედ ამ ცვლილებების კვალდაკვალ 21-ე საკუნის პრიველ და მეორე დეკადებში აღმოცენდა ახალი კონცეფცია „რბილი დაბალანსება“, რომელიც სტიველ ვოლტის იდეას აგრძელებს იმის შესახებ, რომ თანამედროვე მსოფლიოში მიმდინარეობს არა ძალის, არამედ საფრთხის დაბალანსება. სხვა მეცნიერებმა ეს მოსაზრება უფრო მეტად განავრცეს.

კერძოდ, რობერტ პეიპმა 2005 წელს გამოქვეყნებულ სტატიაში „რბილი დაბალანსება აშშ-ის წინააღმდეგ“ გააჟღერა მოსაზრება იმის შესახებ, რომ 21-ე საუკუნეში, მოწინავე ძალის (აშშ-ის) პირდაპირი და ღია დაბალანსება სხვა ძალების მხრიდან სარისკოა და დიდ დანაკარგებს შეიცავს. ამიტომაც, სხვა წამყვანი ძალები აწარმოებენ „რბილი დაბალანსების“ პოლიტიკას, რაც გულისხმობს არაკონვენციური გზების გამოყენებას იმისთვის, რომ დაასუსტოს, შეაფერხოს და დააკნინოს აშშ-ს დომინირება. ამგვარი „რბილი“ დაბალანსების განხილვისას, ნიშანდობლივია ის, რომ სახელმწიფოებმა ნებისმიერ დროს შეიძლება შეიცვალონ აზრი და რბილიდან ტრადიციულ დაბალანსებაზე გადავიდნენ (Pape, 2005) ნიშანდობლივია, რომ პეიპმა სტატია იმ დროს დაწერა, როცა საერთაშორისო სისტემაში სახეზე იყო აშშ-ის დომინირება და ერაყში ინტერვენციის შემდეგ კიდევ უფრო ცხადი ხდებოდა ვაშინგტონის გეგმები მსოფლიოს სხადასხვა კუთხეში გააქტიურების მხრივ. ამიტომ, როდესაც პეიპი „რბილი დაბალანსების“ სტრატეგიებზე საუბრობს, იგი „საშუალო“ და სუსტი ქვეყნების მიერ გამოყენებულ სტრატეგიებს გულისხმობს, რომლებიც სტატიაში ჩამოყალიბებულია, როგორც (Pape, 2005):

1. ტერიტორიული აცილება - ძლიერი სახელმწიფოები ხშირად იყენებენ სხვა ქვეყნების ტერიტორიებს სამხედრო ბაზების მოსაწყობად ან მათ საჭარეო და საზღვაო ტრანზიტის პოტენციალს. „საშუალო“ ძალების მიერ ძლიერი სახელმწიფოს არდაშვება ზემოხსენებულ ტერიტორიებზე ამცირებს ამ უკანასკნელის წარმატების შანსს;

2. საერთაშორისო ინსტიტუტები - სახელმწიფოები იყენებენ ამ ინსტიტუტებსა და ad hoc დიპლომატიური მანევრებს, რათა ხელი შეუშალონ ან გადაავადონ ძლიერი ქვეყნის აგრესიული გეგმები;
3. ეკონომიკური გაძლიერება - ძლიერი სახელმწიფოს დაბალანსება ეკონომიკური თანამშრომლობით იმგვარად, რომ ეკონომიკური ძალის ცენტრი გადაიხაროს „საშუალო“ ქვეყნებისკენ. ამის ყველაზე ნათელი მაგალითია რეგიონული ეკონომიკური ბლოკების შექმნა, რომელიც ზრდის შიდა რეგიონული პოტენციალს;
4. ძალთა ბალანსის აღდგენის სიგნალების გაგზავნა - როცა სხვა ქვეყნები ერთმანეთის მიმართ მუდმივად ავლენენ თანამშრომლურ ბუნებას ზემოთ ჩამოთვლილი ან სხვა „რბილი“ გზებით, სუპერძალას ამით ეგზავნება სიგნალი იმის შესახებ, რომ მომავალში ეს თანამშრომლობა გაძლიერდება და წინააღმდეგობას გაუწევს მას.

პეიპის მიერ ჩამოთვლილი სტრატეგიების შესაბამისი მაგალითები ნაშრომის წინა თავში იყო განხილული. კერძოდ, საერთაშორისო ინსტიტუტების პლათფორმის გამოყენების კუთხით აღსანიშნავია რუსეთისა და ჩინეთის მიერ გაეროს უშიშროების საბჭოში გამოყენებული ვეტოები აშშ-ის და მისი მოკავშირეების რეზოლუციების წინააღმდეგ; ეკონომიკური გაძლიერებისა და ძალთა ბალანსის აღდგენის სიგნალების სტრატეგია კი გამოყენებულ იქნა ნაშრომში განხილული ქეისის მაგალითზე. ორი ქვეყნის თანამშრომლობა ევრაზიის კონტიტენენტზე BRI-ის ფარგლებში აჩვენებს იმას, რომ პეკინი და ვაშინგტონი, ერთის მხრივ, „დიდი ევრაზიის“ ეკონომიკური პოტენციალს ზრდიან, ხოლო მეორეს მხრივ სამიტებსა და საჯარო გამოსვლებში მუდმივად საუბრობენ ერთმანეთთან თანამშრომლობის განმტკიცებაზე.

7.3. რბილი დაბალანსება დიდი ძალების მეტოქეობის ხანაში

როგორც აქამდე აღინიშნა, აშშ-ის 2018 წლის საერთაშორისო საფრთხეების შეფასების დოკუმენტში აღნიშნულია, რომ დიდ ძალებს შორის დაპირისპირების ალბათობა ცივი ომის შემდეგ ყველაზე დიდია და რომ ჩინეთი და რუსეთი შეეცდებიან გააფართოვონ გავლენები თავიანთ რეგიონში აშშ-ის დასაბალანსებლად. 21-ე საუკუნის მეორე დეკადაში ამგვარი მოქმედებები სახეზეა და ნაშრომის წინა თავებშიც იყო აღწერილი. ამ დინამიკის კვალდაკვალ კიდევ უფრო განივრცო რბილი დაბალანსების თეორია და დიდი ძალების მეტოქეობის ერაში დამატებითი მნიშვნელობა შეიძინა. ამ მხრივ მნიშვნელოვანი ნაშრომია ს. პოლის წინგი „დიდი ძალების შეკავება: რბილი დაბალანსება იმპერიების ეპოქიდან გლობალურ ერამდე“.

პოლი რბილ დაბალანსებას განმარტავს, როგორც სახელმწიფოთა მიერ საერთაშორისო ისნტიტიტების, არაფორმალური ალიანსებისა და ეკონომიკური სანქციების გამოყენებას, რათა შეაკავონ მათთვის საფრთხისშემცველი ძალა (Paul 2018). პოლი გვთავაზობს რბილი დაბალანსების ისტორიულ პერსპექტივას ნაპოლეონის შემდგომი პერიოდიდან თანამედროვე, გლობალიზებული მოსფლიომდე.

ჩინეთისა და რუსეთის თანამშრომლობის კონტექსტში, ავტორი განმარტავს, რომ ორი სახელმწიფო ცივი ომის შემდგომი პერიოდიდანაა ჩართული რბილი დაბალანსების კოალიციებში და მაგალითებად მოჰყავს კოსოვოსა და ერაყის კრიზისების დროს პეკინის და მოსკოვის კოორდინაცია გაეროში, ასევე მათი თანამშრომლობა ცენტრალურ აზიაში შანხაის კოოპერაციის ორგანიზაციის შექმნის კუთხით, რომელიც ზღუდავს აშშ-ის გავლენას რეგიონში (მაგალითად, წნეხი, რომელიც უზბეკეთიდან აშშ-ის სამხედრო ძალების გაყვანით დასრულდა, ანტიტერორისტული სამხედრო წვრთნების ჩატარება, სხვადასხვა ნორმებისა და თანამშრომლობის მექანიზმების ჩამოყალიბება). დამატებით, ჩინეთი აქტიურად ჩაება ისეთი ისნტიტიტების მშენებლობაში, როგორიცაა აზია-წყარი ოკეანეთის ტელეკომუნიკაცია და აღმოსავლეთ აზიის სამიტი, რათა დაებალანსებინა აშშ-ის გავლენა ამ რეგიონში (Paul, 2018).

თეორიული ბუნდოვანების თავიდან ასაცილებლად, მნიშვნელოვანია განიმარტოს განსხვავებები ხისტ, ხისტ შეზღუდულ და რბილ დაბალანსებას შორის. ავტორს ეს შედარება წარმოდგენილი აქვს კონრეტულ მაგალითებზე დაყრდნობით (Paul, 2018) p. (იხილეთ ცხრილი 3.) ხისტი დაბალანსების დროს იქმნება ფორმალური გაერთიანებები, რომელთაც თავისი სტრუქტურა, ოპერაციული გეგმები, ბიუროკრატიული ჩარჩო და მუდმივად სამხედრო მზადყოფნაში დანაყოფები აქვს.

ცხრილი 3.

ტიპი	მექანიზმები	მიზნები	მაგალითები
ხისტი დაბალანსება	ფორმალური ალიანსები, სამხედრო მობილიზება	დიდი ძალის წინააღმდეგ დაბალასება/ კონფრონტაცია	მეორე მსოფლიო ომის ალიანსები; ჩრდილო ატლანტიკური ალიანსი vs ვაშავის პაქტი
შეზღუდული ხისტი დაბალანსება	კოორდინირებული სამხედრო აქტივობები ფორმალური ალიანსების გარეშე, ასიმეტრიული სამეხედორ მობილიზება	ძალის შეკავება/შესაშინებელი აქტივობები	ჩინეთი vs აშშ, ინდოეთი და აშშ vs ჩინეთი (2010 წლიდან)
რბილი დაბალანსება	შეზღუდული ინსტიტუციური თანამშრომლობა, არაფორმალური ალიანსები	ძალის შეკავება/შესაშინებელი აქტივობები	რუსეთი და ჩინეთი vs აშშ (1996 წლიდან); ინდოეთი და იაპონია vs ჩინეთი (2014 წლიდან)

რბილი დაბალანსების კოალიციებს კი მსგავსი სტრუქტურა არ აქვთ. ისინი აყალიბებენ დიპლომატიური კოალიციებსა და შეთანხმებებს რათა დააბალანსონ სხვა დიდი ძალა. საერთაშორისო ინსტიტუტები ამ მხრივ კარგ შესაძლებლობას იძლევა. ამგვარი ინსტიტუტების მაგალითები ნაშრომში განხილული იყო BRICs-ის, აზიის განვითარების ინფრასტრუქტურის ბანკის მაგალითებზე. ამასთან, ხისტი დაბალანსებისგან განსხვავებით, რბილი ბალანსი მიმართულია საფრთხისკენ და არა უბრალოდ დიდი ძალისკენ. ამგვარ კავშირებს ხშირად უწოდებენ სტრატეგიულ პარტიორობას, რომელიც შედგება პერიოდული შეხვედრებისგან, საერთო სამხედრო წვრთნებისგან, ფორმალური სამხედრო ალიანსის გარეშე.

პოლი საერთო სამხედრო წვრთნებს, რბილი დაბალანსების ერთგვარ სიგნალად განიხილავს, რომელიც მომავალში, შესაძლოა, შეზღუდულ ხისტ დაბალანსებაში გადაიზარდოს. ამის მაგალითად ნაშრომში განხილული იყო ჩინეთისა და რუსეთის მიერ ჩატარებული ომის სიმულაციები ხმელთაშუა ზღვასა და ციმბირში. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია კიბერუსაფრთხოების სფეროში პეკინსა და მოსკოვს შორის პრაქტიკაში საკმაოდ ბუნდოვანი, თუმცა შეთანხმებებით ფორმალიზებული თანამშრომლობაც. რაც შეეხება არაფორმალური ალიანსების გამოყენებას, ეს სტრატეგია ისევ და ისევ ჩინეთისა და რუსეთის მიერ დიდი ევრაზიული ეკონომიკური პროექტებში თანამშრომლობითა და მასთან დაკავშირებული სამიტებისა და შეხვედრების მაგალითებზე გამოჩნდა.

8. დასკვნა

21-ე საუკუნის მეორე დეკადის მსოფლიო დიდი ძალების დაპირისპირების ახალ ეპოქად წარმოგვიდგება. მიუხედავად იმისა, რომ ცივი ომის შემდგომი უნიპოლარული საერთაშორისო სისტემა ნელნელა გარდაიქმნება მულტიპოლარულ სისტემად, ლიბერალური მსოფლიო წესრიგი, რომელიც დასავლურ ღირებულებებსა და ინსტიტუტებს ეფუძნება, ძირეულად არ შეცვლილა. თუმცადა, შეინიშნება თანამედროვე ავტოკრატიული რეჟიმების - ჩინეთისა და რუსეთის ინდივიდუალური და კოლექტიური მცდელობები, რომელიც ამ წესრიგის შეცვლისკენაა მიმართული. არსებობს რეგიონები, სადაც პეკინისა და მოსკოვის ინტერესები ერთმანეთს ეჯახება, მაგრამ ეს ორი სახელმწიფო ამ შემთხვევაშიც ინარჩუნებს თანამშრომლურ ბუნებას. ევრაზიის კონტინენტზე, კონკრეტულად კი შუა აზიის რეგიონში ორი ქვეყნის მიერ წამოყენებული ეკონომიკური ინტეგრაციის გეგმების შეუსაბამობისდა მიუხედავად, ჩინეთი და რუსეთი აგრძელებენ BRI-ის ფარგლებში და მის მიღმა თანამშრომლობას.

ნაშრომში წარმოჩნდა ამ თანამშრომლობის კონკრეტული მექანიზმები და ღონისძიებები, რომელიც მიმართულია აშშ-ის დაბალანსებისკენ. კერძოდ, თანამშრომლობა საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და ფინანსური ინსტიტუტებში, არსებული წესრიგის შეცვლის სურვილის გამომხატველი რიტორიკა საჯარო გამოსვლებში, საერთო სამხედრო წვრთნები და ad hoc პლატფორმები ეკონომიკური უსაფრთხოების სფეროში თანამშრომლობის გაღრმავების მიზნით.

მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთ-ჩინეთის ფორმალური ალიანსის შექმნას გამორიცხავენ როგორც ამერიკელი, ასევე ჩინელი და რუსი მკვლევარები, ორი ქვეყნის მზარდი თანამშრომლობის პირობებში, დასავლეთს საკმარისზე მეტი სიგნალები ეგზავნება იმისთვის, რომ იბრძოლოს ლიბერალური წესრიგის შესანარჩუნებლად და თავადაც შეაკავოს პეკინ-მოსკოვის გავლენების გაზრდა ევრაზიის კონტინენტზე.

გამოყენებული ლიტერატურა

- Azizian, A. (2003). A Marriage of Convenience: Russia and U.S. Foreign Policy. *Asian Affairs*,30(2), 151-159. doi:<http://www.jstor.org/stable/30172855>
- Balancing Threat: The United States and The Middle East. (2010). *Yale Journal of International Affairs*,10-16. Retrieved from <http://yalejournal.org/wp-content/uploads/2010/09/105202walt.pdf>
- Belt and Road international forum. (2017, May 14). Retrieved February 5, 2019, from <http://en.kremlin.ru/events/president/news/54491>
- Birnbaum, M. (2019, January 11). Poland detains employee of Chinese tech giant Huawei on spying charges. Retrieved February 4, 2019, from https://www.washingtonpost.com/world/europe/poland-detains-employee-of-chinese-tech-giant-huawei-on-spying-charges/2019/01/11/ac148e42-15a0-11e9-90a8-136fa44b80ba_story.html
- Blenkinsop, P. (2016, April 19). As global steel crisis grips, China says March output was a record. Retrieved January 22, 2019, from <https://uk.reuters.com/article/us-china-steel-overcapacity-idUKKCN0XF2LI>
- Center for Strategic & International Studies. (2016, April 28). Joseph S. Nye: Is China's soft power strategy working? Retrieved January 22, 2019, from https://www.youtube.com/watch?v=R6nkFbQ_3LY
- Center for Strategic & International Studies. (2016, April 19). Liz Economy: Is China's soft power strategy working? Retrieved January 22, 2019, from <https://www.youtube.com/watch?v=ih7Y2Fj8GZ8&t=2s>

Central Asia's Silk Road Rivalries(Rep.). (2017, July 27). Retrieved February 4, 2019, from International Crisis Group website: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/central-asia/245-central-asias-silk-road-rivalries>

China, Afghanistan, Pakistan agree to maintain regional peace, stability. (n.d.). Retrieved February 5, 2019, from http://www.xinhuanet.com//english/2017-06/26/c_136395185.htm

China's Xi proposes security concept for Asia. (2014, May 21). Retrieved February 4, 2019, from http://www.chinadaily.com.cn/china/2014-05/21/content_17531900.htm

China's Xi says willing to help resolve Ukraine crisis. (2017, January 18). Retrieved February 5, 2019, from <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-china-idUSKBN1520AN>

Chita, A. F. (2018, September 11). Russia begins its largest ever military exercise with 300,000 soldiers. Retrieved February 5, 2019, from <https://www.theguardian.com/world/2018/sep/11/russia-largest-ever-military-exercise-300000-soldiers-china>

Coats, D. R. (2018, February 13). *Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community*(USA, United States Government, Director of the National Intelligence). Retrieved February 5, 2019, from <https://www.dni.gov/files/documents/Newsroom/Testimonies/2018-ATA---Unclassified-SSCI.pdf>

Cooley, A. (2015, October 22). Новый шелковый путь или классический вариант тупикового развития? Перспективы и проблемы китайской инициативы ОПОП. Retrieved January 22, 2019, from <http://www.ponarseurasia.org/node/8015>

Eurasian Economic Union. (n.d.). Retrieved February 4, 2019, from <http://www.eaeunion.org/?lang=en#about-administration>

- Fish, I. S. (2016, January 19). Crouching Tiger, Sleeping Giant. Retrieved from https://foreignpolicy.com/2016/01/19/china_shakes_the_world_cliche/
- Full text of President Xi's speech at opening of Belt and Road forum. (n.d.). Retrieved February 5, 2019, from http://www.xinhuanet.com//english/2017-05/14/c_136282982.htm
- Government approves the adjusted draft of the Nurly Zhol Infrastructure Development State Program Date: 03 July 2018. (2018, July 3). Retrieved February 4, 2019, from <http://www.government.kz/en/novosti/1015206-government-approves-the-adjusted-draft-of-the-nurly-zhol-infrastructure-development-state-program.html>
- Gabuev, A. (2015, April 1). Russia Joins the AIIB ... Finally. Retrieved from <https://themoscowtimes.com/articles/russia-joins-the-aiib-finally-45354>
- Graham-Harrison, E., Luhn, A., Walker, S., Sedghi, A., & Rice-Oxley, M. (2015, July 07). China and Russia: The world's new superpower axis? Retrieved February 5, 2019, from <https://www.theguardian.com/world/2015/jul/07/china-russia-superpower-axis>
- Greer, T. (2018, December 06). One Belt, One Road, One Big Mistake. Retrieved February 5, 2019, from <https://foreignpolicy.com/2018/12/06/bri-china-belt-road-initiative-blunder/>
- Gribsby, A. (2015, January 28). Will China and Russia's Updated Code of Conduct Get More Traction in a Post-Snowden Era? Retrieved from <https://www.cfr.org/blog/will-china-and-russias-updated-code-conduct-get-more-traction-post-snowden-era>
- Gussarova, A., Aminjonov, F., & Khon, Y. (2017). *The Eurasian Economic Union and the Silk Road Economic Belt: Competition or Convergence? Implications for Central Asia*(Rep.). Almaty, Kazakhstan: Friedrich Ebert Stiftung. doi:<https://library.fes.de/pdf-files/bueros/kasachstan/13620.pdf>

- Hein, M. V. (2018, May 7). Xi Jinping and the 'Chinese Dream' | DW | 07.05.2018. Retrieved February 4, 2019, from <https://www.dw.com/en/xi-jinping-and-the-chinese-dream/a-43685630>
- Higgins, A. (2018, January 01). China's Ambitious New 'Port': Landlocked Kazakhstan. Retrieved February 5, 2019, from https://www.nytimes.com/2018/01/01/world/asia/china-kazakhstan-silk-road.html?_r=0
- Horowitz, J. (2018, December 06). Huawei CFO Meng Wanzhou arrested in Canada. Retrieved February 4, 2019, from <https://edition.cnn.com/2018/12/05/tech/huawei-cfo-arrested-canada/index.html>
- Huasheng, Z. (2013, November 22). China-Russia Relations in Central Asia. Retrieved February 4, 2019, from <http://www.theasanforum.org/china-russia-relations-in-central-asia/>
- Human Development Index and its components. (n.d.). Retrieved February 5, 2019, from <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>
- Kaczmarek, M. (2016, March 10). Russia-China: The West's Dual Challenge. Retrieved January 22, 2019, from <https://thediplomat.com/2016/03/russia-china-the-west-s-dual-challenge/>
- Kaczmarek, M. (2018, August). (Valdai Club Rep.). doi:https://storage.googleapis.com/upi-live/2018/08/bp244_russia_and_china_in_global_governance.pdf
- Kurlantzick, J. (2008). *Charm Offensive: How Chinas Soft Power Is Transforming the World*. S.L.: Yale University Press.
- Lee, J. L. (2018, November 14). UPDATE 1-U.S. should create fund to counter China's Belt and Road... Retrieved February 5, 2019, from <https://af.reuters.com/article/commoditiesNews/idAFL2N1XP06A>

- Laurelle, M. (2018). *China's Belt and Road Initiative and Its Impacts in Central Asia*. Washington, DC: George Washington University. doi:http://centralasiaprogram.org/wp-content/uploads/2017/12/OBOR_Book_.pdf
- Lanteigne, M. (2015). *Chinese Foreign Policy: An Introduction*(3rd ed.). New York: Routledge.
- Lo, B. (2015). *Russia and The New World Disorder*. London: Chatham House.
- Lo, B. (2016, March 26). The Illusion of Convergence-Russia, China, and the BRICS. Retrieved January 22, 2019, from <https://www.ifri.org/en/publications/enotes/russieneivisions/illusion-convergence-russia-china-and-brics>
- Ma, A. (2018, April 29). China is building a vast civilian surveillance network - here are 10 ways it could be feeding its creepy 'social credit system'. Retrieved February 5, 2019, from <https://www.businessinsider.com/how-china-is-watching-its-citizens-in-a-modern-surveillance-state-2018-4>
- Mearsheimer, J. J. (1994). The False Promise of International Institutions. *International Security*, 19(3), 5-49. Retrieved from http://www.guillaumenicaise.com/wp-content/uploads/2013/10/mearsheimer_The-False-Promise-of-International-Institutions.pdf
- Miller, T. (2017). *Chinas Asian dream: Empire building along the New Silk Road*. London: Zed Books.
- Moss, T. (2017, May 11). China Now Has a Rail Link Into the Heart of Europe. Retrieved February 5, 2019, from <https://www.wsj.com/articles/china-now-has-a-rail-link-into-the-heart-of-europe-1494519829>

- Pannier, B. (2017, March 06). The End Of The (Gas Pipe-) Line For Turkmenistan. Retrieved February 5, 2019, from <https://www.rferl.org/a/turkmenistan-gas-pipeline-china-berdymukhammedov-iran-russia/28353522.html>
- Pape, R. A. (2005). Soft Balancing against the United States. *International Security*, 30(1), 7-45. Retrieved February 5, 2019, from <http://www.jstor.org/stable/4137457> .
- Parker, G. (2015, March 16). Europeans defy US to join China-led development bank. Retrieved February 5, 2019, from <https://www.ft.com/content/0655b342-cc29-11e4-beca-00144feab7de?ftcamp=crm/email/2015317/nbe/USMorningHeadlines/product&siteedition=intl>
- Paul, T. V. (2018). *Restraining great powers: Soft balancing from empires to the global era*. New Haven, CT ; London: Yale University Press.
- People's Republic of China, State Council of People's Republic of China. (2017, June 20). *Full Text of the Vision for Maritime Cooperation under the Belt and Road Initiative*. Retrieved January 22, 2019, from http://english.gov.cn/archive/publications/2017/06/20/content_281475691873460.htm
- Power of Siberia The largest gas transmission system in Russia's East. (n.d.). Retrieved from <http://www.gazprom.com/projects/power-of-siberia/>
- Press statements following Russian-Chinese talks. (2015, May 08). Retrieved February 5, 2019, from <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/49433>
- Qu, X., & Zhong, L. (2018). *Contemporary Chinas diplomacy*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Rapoza, K. (2017, May 16). China's Silk Road Project Shows Putin Needs Xi Way More Than Trump. Retrieved February 5, 2019, from

<https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2017/05/16/chinas-silk-road-project-shows-putin-needs-xi-way-more-than-trump/#28fa0f27b79e>

Reynolds, S. (2018, August 23). For Tajikistan, the Belt and Road Is Paved with Good Intentions.

Retrieved February 5, 2019, from <https://nationalinterest.org/feature/tajikistan-belt-and-road-paved-good-intentions-29607>

Rozman, G. F. (2013). *Chinas foreign policy: Who makes it, and how is it made?* New York:

Palgrave Macmillan.

Russia and China hold the biggest military exercises for decades. (2018, September 06). Retrieved

February 5, 2019, from <https://www.economist.com/europe/2018/09/06/russia-and-china-hold-the-biggest-military-exercises-for-decades>

Russia-China relations The Current state, alternative futures, and implications for the West(Rep.).

(2011). Helsinki, Finland: The Finish Institute of International Affairs. Retrieved from https://www.files.ethz.ch/isn/132874/FIIA_Report_30_web.pdf.

Russian Hacking and Influence in the U.S. Election. (2019, February 03). Retrieved February 5,

2019, from <https://www.nytimes.com/news-event/russian-election-hacking>

Roth, A. (2017, December 21). Russia and China Sign Cooperation Pacts. Retrieved February 4,

2019, from <https://www.nytimes.com/2015/05/09/world/europe/russia-and-china-sign-cooperation-pacts.html>

Salinas, S. (2018, February 15). Six top US intelligence chiefs caution against buying Huawei

phones. Retrieved February 4, 2019, from <https://www.cnbc.com/2018/02/13/chinas-hauwei-top-us-intelligence-chiefs-caution-americans-away.html>

- The World, Built by China. (2018, November 18). Retrieved from <https://www.nytimes.com/interactive/2018/11/18/world/asia/world-built-by-china.html>
- Toward the Great Ocean 3 - Creating Central Eurasia*(Rep.). (2015, June). Retrieved <http://valdaiclub.com/files/17658/>
- Trilling, D. (n.d.). Tajikistan: Building the World's Biggest Teahouse. Retrieved from <https://eurasianet.org/tajikistan-building-the-worlds-biggest-teahouse>
- Trofimov, Y. (2019, February 01). The New Beijing-Moscow Axis. Retrieved February 5, 2019, from <https://www.wsj.com/articles/the-new-beijing-moscow-axis-11549036661>
- United Nations, Security Council. (n.d.). Retrieved February 5, 2019, from <http://research.un.org/en/docs/sc/quick>
- Vakulchuk, I., & Overland, R. (n.d.). *Regional Connection under the Belt and Road Initiative The Prospects for Economic and Financial Cooperation*,. Retrieved February 5, 2019, from <https://www.routledge.com/Regional-Connection-under-the-Belt-and-Road-Initiative-The-Prospects-for-Cheung-Hong/p/book/9781138607491>
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of International Politics*. Reading, Massachusetts: Addison-Wesley.
- Williams, C. J. (2015, May 11). First Russia-China naval war games underway in Mediterranean. Retrieved February 5, 2019, from <https://www.latimes.com/world/europe/la-fg-china-russia-joint-naval-maneuvers-20150511-story.html>
- Yelejournal (2010). Balancing Threat: The United States and The Middle East. Retrieved February 5, 2019, from <http://yalejournal.org/wp-content/uploads/2010/09/105202walt.pdf>

දැක්වීම 1.

Center for Strategiv and International Studies: Reconnecting Asia via https://reconnectingasia.csis.org/analysis/competing-visions/?fbclid=IwAR3nn3VAL0vxG3xPbWs6RBIDR-7_sYtVi-

დაწარმო 2.

Center for Strategiv and International Studies: Reconnecting Asia via
https://reconnectingasia.csis.org/analysis/competing-visions/?fbclid=IwAR3nn3VAL0vxG3xPbWs6RBIDR-7_sYtVi-2kR6Z7FZID_aoYTAv4FaSpBOY

Russia's Vision

